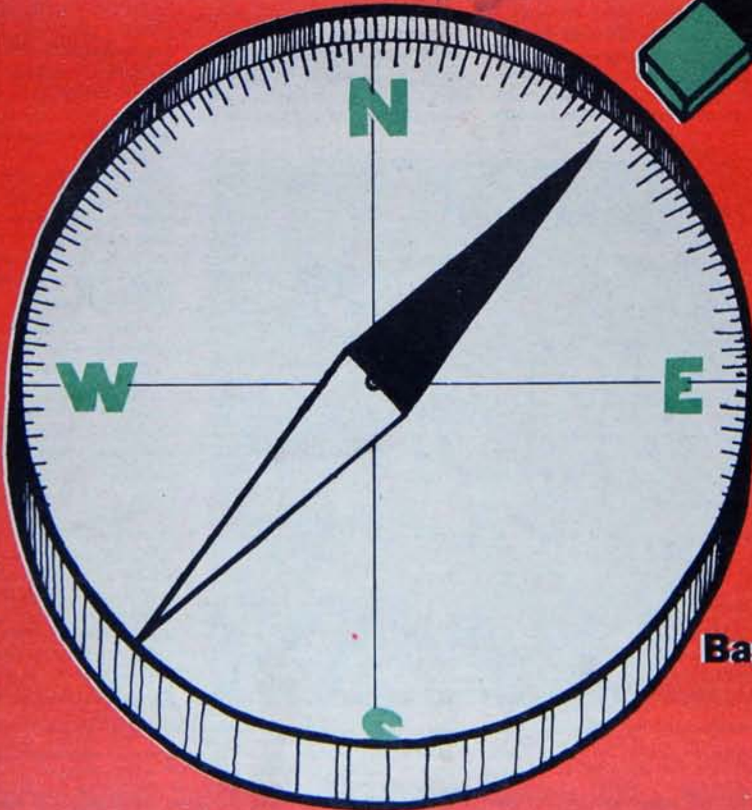
L. Yılmaz
tarafından
AV'a

YÜRÜYÜŞ

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

HAFTALIK SIYASI HABER VE YORUM DERGISI-SAYI:

KİLİTLENEN KİTLELER

TİP
Başkanlık Kurulu
Bildirisi

TİP Başkanlık Kurulu Bildirisi

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ BAŞKANLIK KURULU, 3 ŞUBAT GÜNÜ TOPLANARAK, SON POLİTİK GELİŞMELERİ DEĞERLENDİREN BİR AÇIKLAMA YAPTI. BU AÇIKLAMAYI OKURLARIMIZA SUNUYORUZ.

Yeni yıl bütçesinin komisyonda görüşülmesi sırasında anarşik olaylar ve kontrgerillayla ilgili olarak ortaya atılan iddialar ve bunlara karşı MC yanlılarından gelen tepkiler bütçenin halka karşı yapısını ve CHP hükümetinin hızla yürürlüğe koyduğu aynı doğrultudaki ekonomik önlemleri gözardı etmişe benzemektedir.

Gerek İkinci MC hükümeti tarafından, hazırlanıp yeni hükümetçe de aynen benimsenen ve komisyonlarda yapılacağı öne sürülen değişikliklerin esas yapıyı değiştirmeksizin bir iki kalemdeki ufak düzeltmeleri aşmayan bütçe tasarısı; gerek yeni ithalat rejimi, bir gerçeği açık seçik ortaya koymaktadır.

Yerli tekeller ve bağlı oldukları emperyalist dünyanın, Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu darboğazdan çıkabilmesi için dayattığı önlemler yeni hükümetçe de aynen benimsenmiştir. Yeni devalüasyon söylentilerinin Maliye Bakanınca zımnen kabulü de bunun bir işaretidir. Böylece kalkınma hızının düşürülmesi, halkın daha az tüketmesi, elde edilecek tasarrufun büyük sermayenin ihtiyaçlarına ayrılması, büyük tekeller yararına küçük ve orta işletmelerin adım adım piyasadan çekilmesi sağlanmış olacaktır. Bu ise geniş halk yığınları için daha büyük pahalılık ve işsizlik, daha büyük yokluk ve yoksulluk demektir. Büyük sermaye ve tekeller, içinde bulunulan bunalımın maliyetini işçi ve emekçilerin sırtına yükleyerek ve birkaç büyük tekel yararına ülkedeki toplulaşma ve tekelleşme sürecini hızlandırarak çıkmak istemektedir; ve de bu istek yeni CHP hükümetinin de isteği olmaktadır.

Diğer yandan, bütçe görüşmelerinde MİT, kontr-gerilla ve diğer teşekküllerle ilgili olarak ortaya atılan iddialarla birlikte büyük basın tarafından konuyla ilgili yeni çıkışlar için kamuoyu oluşturma gayretleri gözden kaçmamaktadır. Buna ek olarak ülkemizdeki en büyük tekellerin sözcülerinin, daha kısa süre önce kongrelerinde demokratik hak ve özgürlükleri "lüks" olarak nitelemişken 141-142. maddelerin kaldırılma gereğinden sözetmeleri ilginç gelişmeler olarak dikkati çekmektedir.

İşçi sınıfı ve emekçi halkımızın yıllardır yürüttüğü demokrasi mücadelesi ve demokratikleşme hareketinin bu oluşumdaki etkisi önemlidir. Başta Türkiye İşçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi Türkiye İşçi Partisi ve onunla birlikte tüm demokratik güçlerin ısrarlı mücadelesi tekelci sermayeyi, çıkarlarını korumak üzere kısa ve uzun vadeli yeni hesaplar yapmak zorunda bırakmıştır. Konunun bu açıdan incelenmesi duruma yeni açıklıklar getirecek niteliktedir. Şöyle ki, bir kez yukarıda belirtilen ve emekçi halkın doğrudan zararına olan ekonomik önlemler ve ülkede gericilik ve faşizmin asıl kaynaklarının tekelcilik ve tekeller olduğu gerçeği ve bununla birlikte faşist MHP ve yandaş kuruluşları bu çıkışlarla dikkatten kaçırılmak istenmektedir. Mesele bununla da bitmemektedir. Tekellerin kendi yarattıkları ve yüzde yüz kendilerine bağlı olması gerekirken kontrolden çıkma eğilimi gösteren faşist odakları yeniden tam kontrolleri altına almak ve solda adım adım büyük bir güç olma yönünde gelişen harekete karşı, kendilerinin isteklerince yönlendirebilecekleri umdukları yeni çıkışlara ortam hazırlamak niyetleri hiçbir zaman gözden uzak tutulmamalıdır.

Durum böyle olunca; son günlerde maocu bir partinin kurulması hiç de şaşırtıcı olmamakta, tersine belirtilen girişimlerin son halkasını oluşturmaktadır. Buna önümüzdeki dönemde yeni halkaların eklenmesi de olasıdır. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de, uluslararası sermayenin ve gericiliğin destek ve güdümüyle "sol" adına çıkan maocu hareketlerin ve ülkemizde kurulan yeni partinin gerçek karakteri anti-sovyetizm ve anti-komünizmdir; işçi sınıfı düşmanlığıdır. Böyle bir partinin, tam da şu sırada ortaya sürülmesi elbette rastlantı değildir.

Ancak bütün bu hesaplar işçi sınıfımız ve onun öncülüğünde emekçi halk kitlelerinin emperyalizme ve faşizme, bunun gerçek kaynağı uluslararası ve yerli tekellere karşı yürüttüğü mücadeleyi engelleyemeyecek, yolundan saptıramayacaktır. Bu mücadele, ne doğrudan ve en kaba yöntemlerle, ne de dolaylı ve daha ince, uzun vadeli yöntemlerle önlenemeyecek biçimde giderek daha geniş halk kitlelerini kapsamakta, gelişip, güçlenmektedir. Gündelik olayların derininde yatan gerçekler gün ışığına çıkarılarak gittikçe daha geniş yığınlara maloldukça daha da güçlenecektir ve ergeç bütün hesapları boşa çıkaracaktır.

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd.Şti. Adına Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALSIZ ● Yazı İşleri Müdürü: Metin ÇULHAOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● YÖNETİM: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA, Tel 17 45 81 ● İSTANBUL BÜROSU : Piyerloti Cad. 21/1, Çemberlitaş İSTANBUL, Tel: 26 35 67 ● ABONE KOŞULLARI: Yıllık: 200.TL., 6 aylık 100.TL. AVRUPA, 6 aylık: 250.TL., Yıllık: 500.TL., AMERİKA: 6 aylık: 325 .TL. Yıllık: 650.TL., AVUSTRALYA-JAPONYA: 6 aylık: 400.TL., Yıllık: 800.TL. ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İLAN KOŞULLARI: Arka Kapak (renkli): 15.000.TL., Arka Kapak (siyah-beyaz): 12.000.TL., İç sayfalarda sütun santimi: 40.TL., Yayın ilanları % 50 indirimlidir ● BASKI: Daily News Web-Ofset Tesisleri ● Kapak Düzeni: Uğur Okman

KİLİTLENEN KİTLELER

Yalçın KÜÇÜK

Milliyetçi Cephe dönemi ile 12 Mart dönemini karşılaştırmak mümkün. Baskı ve terör açısından benzerlik ortada. Her iki dönem de bir slogan olarak "beynelmilel komünizme" karşı. Ancak 12 Mart, "beynelmilel komünizmi" üniversitede, basında, derneklerde, sendikalarda aradı. 12 Mart, üniversiteyi, basını, dernekleri, sendikaları boy hedefi olarak aldı. Üniversite, basın, dernekler ve büyük ölçüde sendikalar Milliyetçi Cephe'nin hedefi bile olamadı. Üniversite, basın, dernekler ve büyük ölçüde sendikalar adına olmasa bile, demokrasi mücadelesi adına kaygı ile karşılanması gereken bir durum. Milliyetçi Cephe Hükümeti döneminde uygulanan baskı ve terörün getirdiği açıklık ortada: Üniversite, basın, dernekler ve büyük ölçüde sendikalar toplumun direnen kurumları olmaktan çıktılar.

Üniversite, çok büyük ölçüde, sermaye ile bütünleşti. 12 Mart özel yüksek okulları yasakladı. 12 Mart'ı izleyen dönemde Türkiye'nin özel sektörü özel üniversiteye sahip olacak duruma geldi. Bugün, dünyanın en güzel yerlerinden birisinde kurulu olan Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyesi olabilmek için önce Türkiye'nin büyük tekellerinin birinde danışman olmak gerekiyor. Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyesi olabilmek, tekellerin sıkıcı odalarından çıkıp dünyanın en güzel yerlerinden birinde genç kız ve erkekler arasında dinlenmek anlamına geliyor. Bugün Boğaziçi Üniversitesi, büyük tekellerin bir uzantısı durumunda.

Boğaziçi Üniversitesi'nin özeiliği, büyük sermaye-üniversite kaynaşmasının en gelişmiş örneğini vermesinde yatıyor. Yoksa, tek olmasında değil. Aynı kaynaşma, daha az gelişmiş olarak, diğer üniversitelerde de görülüyor. Görüldüğü için de üniversite, Milliyetçi Cephe döneminin boy hedefi olma şans ve onurunu yitiriyor. Kuşkusuz bu durum, üniversite içinde tutarlı demokrat kadroların bulunmadığı anlamına gelmiyor. Bunlar var. Ama bütünüyle üniversiteyi temsil etmiyorlar. Üniversiteyi etkilemiyorlar. Üniversite ve dışında demokrat üniversite ve demokrat toplum için mücadele ediyorlar. Yalnız sınırlı bir etkinlikle. Üniversite içindeki sınırsız etkinlikle Milliyetçi Cephe Hükümetinin hiç bir ciddi sorunu olmadı.

Türkiye tarihindeki tüm baskı dönemleri, günlük basınla sürtüşmeye girmek zorunda kaldı. Günlük basınla kavga etti. Menderes öncesinde, Menderes döneminde, Demirel zamanında ve 12 Mart'ta böyle oldu. Milliyetçi Cephe, baskı ve zulümde bütün bu dönemleri geride bıraktı. Ama günlük basınla hiç derde girmedi. Günlük basın, en ilericileri dahil, Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin boy hedefi olma şans ve onuruna kavuşamadı. Özellikle günlük basının "ilerici" kesitlerinde bir takım "ilerici" yazarlar "yalnız biz MC ile mücadele ediyoruz" hastalığına yakalandılar. Bu hastalığa rağmen, Milliyetçi Cephe böylesi "ilerici" yazarlara yalnızca "itibar" etti. Çok açık nedenlerle: Günlük basının en ilericisi de, en bıçkın "işçi sınıfı" edebiyatı yapanı da aslında ve özünde Halk Partisi politikasını savundu. Halk Partisi politikasını savunmak, aslında ve özünde, sermayenin çizgisini savunmak demek oluyor. Sermayenin çizgisini savunarak Milliyetçi Cephe'ye karşı durmak ve dolayısıyla da Milliyetçi Cephe'nin boy hedefi olmak mümkün değil.

Dernekler ve sendikalardaki durum daha da açık. Bundan bir süre önce İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda 40 "demokratik kitle örgütü" NATO'yu protesto toplantısı düzenledi. Ancak iki bin kişi katıldı. Kırk "demokratik kitle örgütü" ancak iki bin kişilik toplantı düzenliyebiliyorsa, bu tür örgütlerin Milliyetçi Cephe için ciddi bir sorun olmasını beklemek pek zor. Kendi tabanını harekete getiremeyen örgütlerin demokratik mücadeledeki etkinlikleri sınırlı kalmaya mahkum. "Demokratik kitle örgütü" sayısını, bunların ortak demeçlerini, ortak demeçlere katılan örgüt miktarını artırmakla demokratik mücadelede etkinlik artırılmış olmuyor. Bu yüzden de hedef şaşırtmaya yönelik bir-iki şaşırtıcı girişim dışında, "demokratik kitle örgütleri" Milliyetçi Cephe Hükümetinin boy hedefi olmadı.

Mühendis-mimar odaları da dahil demokratik kitle örgütleri olmadan da demokratik kütle var. Demokratik kütlenin varlığı, örgüt yöneticilerinin sandıklarının aksine, örgüt olup olmaması ya da örgütün başında şu ya da bunun olmasıyla ilgili değil. Demokratik kütle, tarihsel ve sınıfsal bir kategori olarak mevcut. Örgüt olsa da olmasa da demokratik kütle var. Öğretmen örgütleri olmadan öğretmen kütlesi, mimar-mühendis odaları olmadan mimar-mühendis kütlesi, öğrenci örgütleri olmadan öğrenci kütlesi olduğu gibi. Demokratik mücadelede önemli olan bu kütlenin hareketliliği. Milliyetçi Cephe Hükümeti döneminde bu kütle, büyük ölçüde, hareketsiz kaldı. Kitleler kilitlendi.

Neden, kitleler kilitlendi? Kitlelerin kilitlenmesini, 12 Mart ya da MC döneminin zulüm ve cinayetleri ile açıklamak mümkün değil. Çünkü 12 Mart'tan kütleler mücadele kararlılığı artmış olarak çıktı. Ancak Milliyetçi Cephe dönemi, aynı zamanda, burjuvazinin sosyal demokrasi atılımını gerçekleştirdiği bir dönem oldu. Halk Partisi, sosyal demokrasi maskesi altında, en büyük atılımını MC döneminde yaptı. Bu dönemde büyük burjuvaziden başlayarak sermayenin çok büyük bölümü ve asıl önemlisi "demokratik kütleler" Halk Partili oldu. Somut örnekleri ortada: Son otuz yıl içinde Halk Partisi, hiç bir zaman "demokratik Kütle örgütleri" içinde bu denli seçim kazanmadı. Demokratik kütle örgütlerinin Halk Partili olması, aslında ve özünde, sermayenin etkisi altına girmesi demek oldu. Böylece kitleler kilitlendiler. Dolayısıyla da etkinliklerini kaybettiler.

Halk Partili olmak da türlü türlü. En saygıya değer olanları açık Halk Partililer. Açık Halk Partililerin en kötüsü bile, maskeli Halk Partililerin en edebi olanından çok daha saygıya değer. Açık Halk Partililer, ilerlemeci Halk Partililer, cuntacı Halk Partililer, goşist Halk Partililer ve Maocu Halk Partililer ile birlikte demokratik kütleleri hareketsizliğe sürüklediler. Gayet tutarlı bir sürekleyiş: Aslında ve özünde sermayeyi yansıtan bir eğilim, sermayenin azgın politikası demek olan MC karşısında fazla hareketli olamaz. Olamadı.

Milliyetçi Cephe dönemi geride kaldı. Ama kilitlenme devam ediyor. Bir süre daha devam edecek. Büyük sermayesi ile, sermayesi ile, televizyonu ile, basını, dernek ve sendikaları ile Türkiye'de mücadelenin Milliyetçi Cephe ile Halk Partisi arasında olduğu şartlandırması kolaylıkla sökülmeyecek. Şu anlamda: Bu ikilem ile sermayenin bakış açısı ve ideolojisi toplumun çeşitli kesitlerinde yeni ve önemli mevziler kazandı. Bunları kolay kolay terketmeyecek.

Görkemli 1961-1971 döneminde başını Türkiye İşçi Partisi'nin çektiği demokratik toplumsal muhalefetin çekim alanında ayrık otlar yeşerdi. Ayrık otlar arsız oluyor. Çabuk büyüyor. Çabuk kök salıyor. Bu yüzden kütleler içinde, kütlelerin de en deneyimli kesimlerinde, kök salan sermayenin ideolojisinin sökülmesi zaman alacak. Bunu bilmek çok önemli ve gerekli. İki açıdan. Birincisi, geriye doğru. Birincisi, "aman şimdi sosyalizmin zamanı değil, bir Halk Partisi gelsin hele" diyenlere karşı yapılan mücadelenin haklılığı ile ilgili. Geriye bakıldığı zaman bu mücadele ile ilgili söylenecekler şöyle: Öznel ve nesnel nedenlerle, fakat her yerde, bu mücadelenin daha sert, daha ayrıntılı ve daha kararlı yapılmamış olmasına hayıflanmak gerek. Tersine değil. Bu hayıflanmayı ancak bundan sonra telafi etmek mümkün. Telafi edilecek.

İkincisi, ileriye doğru bakış açısı ile ilgili. Şimdi Halk Partisi Hükümette. Halk Partisi'nin hükümet oluşu ve hükümetinin uygulamaları, bilimsel sosyalistlerin, Türkiye İşçi Partililerin söylediklerini doğruluyor. Doğrulama, çok iyi ve güzel. Yalnız bundan yanlış sonuçlar çıkarmamak koşulu ile. Şöyle: Bilimsel sosyalistlerin söyledikleri doğrulanıyor diye "demokratik kütlelerin" ve özellikle deneyimli kesitlerin Halk Partisi'nden hızla kopacağını beklememek koşulu ile. Hızlı ve sadece söylenenler doğru çıktığı için bir kopma beklemek şu anlama geliyor: Bilimsel sosyalist dünya görüşüne sahip kütleler, bir yanılgı nedeniyle, ya bir kabusla ya da aşırı baskının yarattığı serap ile kurtuluşu Halk Partisi'nde gördüler. Şimdi yanılgının, kabusun ya da serabın etkisinden kurtuldular. Tekrar gerçek dünya görüşüne dönecekler. Hızlı bir biçimde, Halk Partisi'nden kopma beklemenin anlamı ve daha doğru bir deyişle anlamsızlığı burada yatıyor.

Bu anlamsızlık daha büyük bir anlamsızlığı beraberinde taşıyor. 12 Mart'ın arkasından gelen MC-CHP ikileminin tahripkar etkilerini çok hafife almak oluyor. Bu dönemde sermayenin sosyal demokrat ideolojisi, bütün tutarsızlığı ve yamalı bohça görüntüsü ile, demokrat yığınlara en ekte edildi. İlerlemeci Halk Partililerin, cuntacı Halk Partililerin, goşist Halk Partililerin, Maocu Halk Partililerin gevezelikleri de bu tutarsızlıkları kolayca yutturabilmek için ayran işlevini gördü. Yamalı bohçaya bir de sol gevezelik eklenerek tam bir bulamaç haline getirildi. Şimdi bulamaç aşaması yaşanıyor.

Bu aşamadan çıkılacak. Bu aşamadan çıkmanın bir tek yolu var: Başından başlayarak sosyalizmin gür sesini, tutarlı programını her köşeye götürmek. Sosyalizmin gür sesini ve tutarlı programını, Lenin'in güzel bir benzetmesi ile, bir annenin hasta evladına daha fazla ihtimam göstermesi gibi, en çok ideolojik hastalığa yakalanmış kesitlere götürmek. Ama her yerde ve her yerde sosyalizmin bayrağını ve yalnız bu bayrağı dik tutmak. Bu yapıldığı zaman, kitlelerdeki kilitlenmeyi çözmek mümkün. Çözme, önce yavaş, sonra birden bire çok hızlı ve gür olacak.

SAĞA DÖNMEKLE KÖŞEYİ DÖNMEK MÜMKÜN MÜ?

Yeni hükümetin göreve başlamasından bu yana geçen bir ay boyunca genellikle beklemeyi uygun gören AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, geçtiğimiz haftanın ortalarında sahneye kontr-gerilla konusuyla çıktı

Demirel bu konuda bir basın toplantısı düzenlerken, 12 Mart'ın 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün'ü de konuşturdu. Demirel ve Türün'ü bir gün sonra 12 Mart idamcılarından Ali Elverdi izledi. Konu, kontr-gerilla, MİT, şiddet, cinayet olunca, Demirel, sahneyi özel yetiştirilmiş uzmanlarıyla donatmayı ihmal etmemişti...

SECAAT ARZEDERKEN

Normal hal ve şartlarda Yüce Divan sanığı olması gereken AP Genel Başkanı şöyle soruyordu:

"- Hükümetin başını kontr-gerillanın ne olduğunu, nereye bağlı olduğunu açıklamaya davet ediyorum."

Demirel "beşuş" bir çehreyle devam ediyordu:

"- MİT'in hangi yasadışı faaliyetlere karıştığını da açıklamaya davet ediyorum."

Aynı gün AP grubunda bir konuşma yapan Manisa Milletvekili Faik Türün ise "Başta Silahlı Kuvvetler olmak üzere, kurtuluş savaşı vermeye hazır milyonlarca vatan evladının devlete sahip çıkacağını" söylüyordu.

Sıra sahnenin tamamlanmasına gelmişti. AP Bursa milletvekili Ali Elverdi de, "Kontr-gerilla diye bir örgüt yok" derken, "Eh, bir şeyler de olmalı" anlamına gelebilecek şunları ekliyordu:

"-Komünist ihtilalin gerçekleştirilmek istendiği ülkelerde, önce komünizmle mücadele eden bütün kuruluşlar yıpratılmak suretiyle etkisiz hale getirilmek isteniyor..."

POLİTİK GANİMET

Demirel, Hürriyet Gazetesi tarafından başlatılan ve denge balataları bir hayli tartışmalı bazı CHP'li parlamenterlerce fikri-sabit biçimine getirilen kontr-gerilla konusunu politik ganimet haline getirmede gecikmiyordu. Bunun için dikkatli olması gereken ölçü ve sınırları da çoktan gözden çıkarmıştı.

Gerilim yaratacak havayı gökte ararken yerde buluyordu Demirel. Hem de üç yıllık MC döneminde bir hayli mayınladığına inandığı alanlar söz konusu olunca...

AP Genel Başkanının Başbakan Ecevit'e yönelik bir sinir harbini de ihmal etmediği gözleniyordu. Ecevit'in kendisine yanıt vermek için ne kadar bekleyeceğini soran gazetecilere Demirel espri de yapıyordu:

"-Muhatabı bilir. Kendisi tez canlıdır. Belki biraz sonra sizi çağırır..."

"Ülkücü" saldırıların hesabı kapatılamaz!...

TUZAK!"

Kendi mantık tornasına göre ince saydığı zekâsıyla Demirel, Ecevit'den iki olası değişik yanıt bekliyordu. Ve o iki yanıttan birinden birini de politik heybesine kaydedecekti. Ecevit "Evet maalesef, kontr-gerilla ile ordunun ilgisi vardır" derse?.. Fazla umutlu olmamakla beraber Demirel bu yanıtı aldığında, sözünü Türün ağzıyla ilan etmişti. İkinci olasılıkta ise Ecevit "Hayır kontr-gerilla ile ordunun ilgisi yoktur" diyecekti ve o zaman da Demirel, bastıracaktı:

- Peki ne demeye partine bağlı bazı parlamenterleri konuşturuyorsun?.

Üç yıllık MC döneminde devletin baştan aşağı faşist işgale uğratıldığı somut olgusunu ikinci dereceye bağlayıp, "minareyi çalanın, kılıfını hazırlayacağı" gerçeğinin boş bıraktığı alanlarda "Mandrake" peşine düşen balata yoksunu CHP'li bazı parlamenterlerin benzinine Hürriyet
ya böyle bir tablo çıkmıştı...

YANLIŞ İŞLER

Nitekim Demirel'in söz konusu hamlesinden bir gün sonra Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık, daha sonra da Başbakan Ecevit "Ordu içinde kontr-gerilla adlı bir örgüt olmadığını" açıkladılar.

Geçtiğimiz Cuma günü Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile haftalık olağan görüşmesini yaptıktan sonra düzenlediği basın toplantısında Ecevit, ordu içinde kontr-gerilla diye bir örgüt olmadığını, ancak dışa dönük çalışmalar yapması gereken bazı kuruluşların sorumsuz kişiler tarafından içe dönük yanlış işler yaptıkların söylemekle yetiniyordu...

Ordu içinde, ödeneği belli, kadrosu açık ve kapısının üstünde "kontr-gerilla' yazılı bir ünitenin olduğunu aklı başında bir kimsenin iddia ettiği yoktur. Ancak okulda, yurtta, sokakta silahlanan, kan döken, Faşist çetelerin fiilen bir yerlere dayandıkları ve bu olgunun da, 1. MC döneminde Başbakan Yardımcısı bir zat tarafından meclis kürsüsünden "devlete yardımcı güçler" şeklinde kamufle edildiği de gerçektir.

UZANAN DAYANAKLAR

Yaygın deyimle "komando" diye adlandırılan faşist çetelerin içlerinden sızan bilgilere göre, herhangi bir paniğe karşı kendilerine, öteden beri devlet duvarına uzanan bazı dayanaklardan söz edilmişti. Bu dayanak, bizatihi MC yönetimi olarak sunulmuş, ayrıca poliste ve orduda kendileriyle endirekt bağlantılı güç ve kadrolardan söz edilmişti... Ayrıca sözü edilen bu faşist çeteler, devlet aygıtı içine yerleştirilmiş mebzul miktarda unsurlarla da ilişki içinde olmuşlardı.

Devlet aygıtı içinde kimler yoktu ki?

Son sekiz yıllık dönem içinde devrimcileri öldürmekten, yaralamaktan ve okul bombalamaktan hüküm yemiş bir yığın katil, saldırgan unsur, devletin bol maaşlı kadrolarında görevlendirilmişlerdi.

KADROLAŞMA LEKESİ

Ayrıca özellikle Milli Eğitim örgütü, görünürde sivil, silahlı faşist çetelerin, yönetimden sınıfa kadar at oynattığı talim ve talan alanları haline getirilmişti... İkinci MC döneminde, Ticaret Bakanlığında, Gümrük Tekel ve Sağlık Bakanlığı örgütlerinde gözlenen faşist yayılma ve yerleşme harekatı unutulmamıştı. Devletin olduğu her yerde gözlenen faşist. kadrolaşma lekesi kurutulmamıştı.

Bu kadar somut, açık ve su götürmez bir işgal harekatının takipçiliği, tembelliğe, gevezeliğe kurban edilerek, karanlıkta "ya çarparsam, ya tutarsam" oyunu ile mi avunulacaktı?..

Geçtiğimiz hafta sradığı laf ping-pong'unu Yüce Divan kaçağı Demirel "sobe" demek şansına çevirmeğe çalışıyordu.

MC suçlularının panzehiri, sağlam, tutarlı, ciddi ve içtenlikli bir demokratikleşme girişiminin zemininden geçmektedir oysa.

BAZI BELİRTİLER

Bu konuda, bir aylık sürede olumluya yönelik bazı belirtiler, Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler'den ve Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur'dan gelmiştir.

Geçtiğimiz hafta, Milli Eğitim Bakanı Uğur tarafından uygulamaya sokulan Eğitim Enstitülerinin tatil girişimi yerinde bir karar niteliğindedir. MC dönemlerinin iriniyle doldurulan bu kurumların, sınav, kayıt ve devam işlemlerinin gözden geçirilerek, öğrenim ve can güvenliğine kavuşturulması yolunda Milli Eğitim Bakanı önemli ve ciddi bir adımın sahibi olmuştur...

Ecevit hükümetinden kimsenin muci-

EĞİTİM ENSTİTÜLERİNDE DOĞRU YOL

Ecevit kont-gerilla üzerinde konuştu. Sonra sustu. Söz, söz ağırlıkları daha az olan, Süleyman Genç ve Niyazi Ünsal'a geçti. Sonra onlar da sustu. Sonra Süleyman Demirel suskunluğu bozarak konuştu. "Açıkla" dedi. Sonra söz, söz ağırlıkları az olan, Türün ve Elverdi'ye geçti. Sustular ve konuştular. Kontr-gerilla konusunda iş yapılmadı. Ama Eğitim Enstitüleri konusunda Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur hiç konuşmadan iş yapacağa benziyor.

Eğitim Enstitüleri ile öğretmen yetiştiren diğer yüksek okulların erken tatile sokulması ülkücülerin ve komandoların uykusunu kaçırdı. Bu tatil sırasında iki işin gerçekleştirileceği anlaşılıyor. Bunlardan birisi, öğretmen yetiştiren yüksek okullardaki komando öğretmenleri temizlemek. Bunların suçlu olanlarını meslekten atmak, diğerlerini de eğitilmek üzere ilerici öğretmenlerin çoğunlukta olduğu okullara göndermek gerek.

Öğrencilere gelince, tüm öğrencilerin okulla ilişkisini kesmek her bakımdan yanlış olur. Bu öğrenciler arasında komando ve ülkücü olanların derhal okuldan uzaklaştırılması mutlaka gerçekleştirilmelidir. Ama bunun dışında her zaman demokrasi saflarına kazanılabilecek olan ve çoğunluğu yoksul ve orta halli ailelerden gelen büyük öğrenci kütlesinin eğitimlerinin devamı mutlaka sağlanmalıdır. Bunlar bilinç ve kararlı bir politika ile mı
rasi mücadelesine kazanılmalıdır.

Faşist Gösteriler: Kimden cesaret alıyorlar?

Danıştay kararı uygulamak bu işi yerine getirmek için bir fırsat olabilir. Yeni bir sınavda sadece komando ve ülkücüler başarısız olup okulun dışında kalabilir. Yolu ne olursa olsun, eğitim enstitülerindeki komandolar sorunu, kısa bir zaman içinde sonuçlandırılmalıdır.

Göker ve Tezgör: Hesap Soruyorlar

İSKANDİNAV SOSYALİZMİ GÜNAHI

"Sayın Cumhurbaşkanımızın bu tür polemiğin dışında tutulması lüzumunu müteaddit defalar belirtmiş bulunmaktayım. Sayın Cumhurbaşkanımızı hedef alan ve bu arada şahsıma da yöneltilen söz konusu iddialar karşısında kamuoyumuza gerçekleri aksettirmeyi görev bilmekteyim."

Bu açıklamayı TC Başbakanı yapıyor. Böylece Cumhurbaşkanını hedef alan bir önemli polemikten Cumhurbaşkanını kurtarmış oluyor. Bütçe komisyonunda Cumhurbaşkanlığı bütçesi görüşülürken bir AP milletvekili Korutürk'ün Moskova Büyükelçisi iken İskandinav tipi "sosyalizm" üzerine ve Türkiye'ye uygulanması ile ilgili bir rapor hazırladığını iddia etmiş. İddialarına bu raporun Başbakan Ecevit'te bulunduğunu eklemiş. İşte Cumhurbaşkanını hedef alan polemikler bu imiş.

Bunun üzerine sorumlu ve kararlı TC Başbakanı derhal araştırma yaptırmış. Dışişleri Bakanlığı'nın bütün arşivleri taranmış ve böyle bir raporun bulunmadığı saptanmış. Bulunmayan raporla ilgili olarak da TC Başbakanı yazılı bir açıklama yapıyor. Böylece Cumhurbaşkanı Korutürk "İskandinav sosyalizmini" benimsemek gibi ağır ve yıpratıcı bir isnat ve iftiradan kurtarılıyor. Bütün bunları da doğrudan doğruya Başbakan Ecevit yapıyor.

Doğrusu Türkiye'de bir başbakanın uğraşacağı çok daha ciddi işler var.

Demokratik Sol mu, kuyudan adam çıkarmak mı

Başbakan olduktan sonra Ecevit'in "bir siyaset adamı" da olduğu öğrenildi. Üstelik Ecevit'in ağzından. Başbakan Ecevit, partisinin meclis grubunda, "Anayasa profesörleri başka görüşler ileri sürebilirler ama ben bir siyaset adamıyım" dedi. Ecevit bu sözleri Muammer Aksoy'a karşı söylüyordu. Ecevit ilk kez bir Anayasa profesörünün görüşleri ile siyaset adamının görüşlerinin çelişmesi halinde siyaset adamının görüşlerinin üstün geleceğini açıklıyordu. Geçmişte bütün anti-demokratik uygulamaları başlatan başbakanlar hep "siyaset adamı" olmaya güvendiler. Profesörlerin görüşlerini "profesörce" buldular.

KUYUDAN ADAM ÇIKARMA

Erbakan'ı kurtarma operasyonu Halk Partisi grubunda tartışmalara yol açtı. Erbakan'ın Milli Selamet Partisi Genel Başkanlığı'ndan uzaklaştırılması kesin görülüyor. Başsavcı bir kez "çarkı" işletmeye başlayınca bunun durdurulamayacağı anlaşıldı. Bunun üzerine Siyasi Partiler Yasasındaki anti-demokratik hükümlerin tümünü unutan sermaye partileri, CHP-AP-MSP-MHP, Erbakan'ı kurtarmak için Erbakan Yasasını acele meclisten geçirmeye başladılar. Bu çabaya CHP grubunda itirazlar yükseldi. Turgut Aytaç, "İsmet Paşa kuyudan adam çıkardı, şimdi biz de Erbakan'ı mı çıkaracağız?" diye sordu.

Bu soruya Ecevit'in verdiği cevap çok ilginç oldu. Bülent Ecevit, önce kuyudan adam çıkardığı zaman İsmet Paşa'nın yanında kendisinin bulunduğunu söyledi. Ecevit'e göre bir işin içinde kendisinin bulunması, o işin geçerliliğini kanıtlamanın en kestirme yolu oluyordu. Bundan daha da ötesi Ecevit şunları söyledi: "DP'nin oyları demokratik sol olduğumuz için değil, böyle hareket ettiğimiz için bize akıyor" dedi. Şimdi Erbakan'ı kurtardığı için de dinci-imancı oylar Halk Partisi'ne akacaktı. Zaten CHP Genel Başkanı, 11 Aralık seçimlerine "hayırlı devlet" sloganıyla girdi ve her konuşmasının sonunda "Allaha şükürler" etti.

ACELEMİZ VAR

Ecevit, Demirel ve Türkeş'ten geri kalmamak için acele ediyordu. Anayasa Profesörü Muammer Aksoy, yasanın bu haliyle çıkması halinde mecliste temsil edilen partilerin genel başkanları için ayrıcalık yaratılmış olacağını söyledi. Yasa çıkarsa "Erbakan dokunulmazlığı olduğu için hakim önüne gitmeyecek, ancak Behice Boran gidecektir" dedi. Yasanın sakıncasız olarak çıkabilmesi için CHP grubunda bir komisyon kurulmasını istedi. Ecevit, yasanın acelesi olduğunu belirterek buna karşı çıktı. Erbakan yasası, Millet Meclisi'nden geçti. Ancak Senato'da biraz beklemesi mümkün görünüyor.

ze beklediği yoktur. Ancak genel olarak hükümetin "köşeyi dönmek" telaşıyla, ekonomik ve politik arayışlarda sağ dönüşlere hassasiyet duyduğu da gözden kaçmamaktadır. Bu kounda CHP Genel Başkanı ve Başbakan Ecevit'in geçtiğimiz hafta kaydettiği performanslar ilginçtir.

ERBAKAN'A NE OLACAK?

Yargıtay Başsavcısının MSP hakkındaki girişiminin yasal dayanağını ortadan kaldırıcı bir girişim olan Siyasi Partiler Yasasında değişikliği öngören yasa önerisi konusunda CHP grubunda yapılan tartışmalar ilginç boyutlara varmıştır.

Millet Meclisi komisyonlarından hızla geçerek Genel Kurul gündemine gelen yasa önerisi, yasalaştığı takdirde Erbakan aleyhinde yapılan kovuşturma ortadan kalkacaktır.

Demokratik bir titizlenmeden çok "Erbakan'ı kurtarma" şeklinde nitelenen söz konusu girişim, önerinin yasalaşmasıyla sonuçlanması halinde parlamenter olan siyasal parti başkanlarına bir ayrıcalık tanıyor. Bu durumda dokunulmazlığı olan parti başkanları Cumhuriyet Başsavcısının önüne çıkarılamayacaktır ama parlamenter olmayan parti başkanlarının bu ayrıcalık nedeniyle her an yargıç önüne çıkarılmaları yolu açılmayacak mıdır?..

"BEN SİYASET ADAMIYIM"

Konu geçtiğimiz hafta CHP grubunda tartışılırken CHP Genel Başkanı Ecevit, kendisinin bu konuya Anayasa profesörleri gibi hukuki açıdan bakamayacağını, kendisinin bir "siyaset adamı" olduğunu hatırlattı. hatırlayanlara da düşüncesini şöyle anlattı:

"-Benim demokrasi anlayışım budur. İsmet Paşa, kuyudan adam çıkarırken ben de yanındaydım. Bu çabamızdan ötürü bir kaybımız olmadı..."

Ecevit bir hayli ilginç olan düşüncelerini şöyle sürdürdü:

"- O zamanki bu çabamızdan oy kaybımız olmadı. DP'nin oyları, demokratik sol olduğumuz için değil, böyle hareket ettiğimiz için bize aktı, akıyor.."

CHP Genel Başkanı, grupta kendisine "İsmet Paşa kuyudan adam çıkardı, şimdi biz de Erbakanı mı çıkaracağız" diye soran partili arkadaşlarına böyle yanıt veriyordu!.. Bir kısım CHP milletvekilleri de, kendilerine "akan" oy'un ilk kez "kuyudan adam çıkarmağa" dayandığını işitiyordu. İşitip de ne oluyordu? Duyduklarını biraz sonra unutmağa çalışıyorladı ve bu da fazlaca zor olmuyordu!.. Birazcık Konfüçyüs felsefesine verip veriştirdikten sonra ferahlayanlar da oluyordu!..

DEMOKRASİ KALPAZANLARI

CHP'nin "demokratik sol" ilkesinin en net sergilendiği yerlerin başında Ankara Belediyesi geliyor. EGO'da başlatılan kıyım ve antidemokratik işlemler serisi azgınlaşarak sürüyor. Daha dün MC kıyımlarından söz eden demokrasi kalpazanları "demokratik sol" anlayışın uygulamalarını, zamlarla da süsleme basiretini gösterdiler. Kent içinde kitle taşımacılığının omurgasını oluşturan otobüs seferleri her hat için 250 kuruş oldu. "Halkçı" Belediye Başkanı Ali Dinçer'in "Halkçı" EGO Genel Müdürü Ethem Özbakır zam gerekçesini şöyle anlattı:

"- Sevimsiz olduğu halde zam yapmak zorunda kaldık. Böylelikle kentimizin gelişim temposuna ayak uyduracak ve halkımızın ulaşım gereksinmesini karşılayacak bir taşıt filosunu oluşturmayı amaçlıyoruz..."

Zam, halka karşı yapılacak değildi ya!

Başkentte belediye otobüs fiyatlarıyla dolmuş fiyatları eşit hale getirilmiş oluyordu. Dolmuşlarda da, halk taşındığına göre sorun yoktu!..

Buraya bir şey eklemek gerekiyordu: Dolmuş ağalarının istekleri...

Hayat pahalılığının dolmuştan otobüse ittiği talebin dolmuşa yönelmesi gerekiyordu. Bir süre sonra dolmuşa da zam yapılır, sorun çözülmüş olurdu!.. Dolmuş ağaları belediye meclisindeki temsilcileri eliyle dediklerini yaptırmışlardı..

ALYANAK'IN ÇIKIŞI

Önceki haftanın son günü yapılan CHP küçük kurultayında da, CHP yönüne kaydedilecek ilginç sahneler oluşmuştur.

Sık sık ve altını çizerek Büyük Kurultaya tek liste halinde gidileceğini belirten Genel Başkan Ecevit parti içinde hizipleşmeye izin vermeyeceğini söylemiştir. Parti dışı örgütlerin sakıncalarına işaret eden Ecevit şöyle konuşmuştur:

"- Parti dışı sola saygılı olalım. Ama bize karışmasınlar, biz de onların etki alanına girmeyelim."

Ecevit'in bu sözlerine yanıt veren İzmir'in Belediye Başkanı İhsan Alyanak ise şunları söyledi:

"- Ben seçimi elli demokratik kuruluşla ortaklık yaparak, özel komiteler kurarak kazandım. Kendi hizbimle çalıştım. Gene de çalışacağım."

Ecevit'e verilen bu yanıt Küçük Kurultayda ortalığın bir anda karışmasına yol açtı. Alyanak şöyle devam etti:

"- İşe alacağım adamları da ben seçerim. Genel Başkan bana işe alınacak kimselerle ilgili 150 adam gönderdi..."

BUNDAN SONRA TALEBİM OLMAYACAK

İzmir'de "elli demokratik kuruluşla" ortaklık yaparak belediye başkanlığına seçilen Alyanak'ın bu sözleri Ecevit'i kızdırmağa ve bu arada küstürmeğe de yetmişti. Tekrar kürsüye çıkarak şöyle konuştu:

"- Söylediklerimin ne kadar yerinde olduğunu Alyanak'ın konuşmasından anlıyorum. Ben kimseye filanca işe alınsın diye mektup göndermedim. Ancak iş isteyenlerden mektup gelirse, bunu görevli arkadaşlar ilgili yerlere iletirler. Yalnız Alyanak hizipleşme yüzünden bir şoförü işinden atmıştı. Kendisine iki defa bu kişinin yeniden işe alınmasını rica etmiştim. Söz verdiği halde yapmadı. Bundan böyle Genel Başkan olarak kendisinden hiç bir talebim olmayacak..."

"DEMOKRATİK KURULUŞLAR"

Düzey ve içerik yönünden bir hayli zengin olan bu diyalogun İzmir ucu, "elli demokratik kuruluşla" ortaklık kurduğuna mı güveniyordu acaba?

Bu konuda da birazcık Alyanak'ı tanımakta yarar vardı. Alyanak İzmir'de önceki yıl işçiler tarafından uygulanan genel grev direnişine en sert tepkiyi gösterenlerin başında gelmişti. İşçilere amansız demeçlerle gözdağı veren bu Alyanak'ı destekleyen "elli demokratik kuruluş" küçük kurultayın bir hayli ilgisinin çekti. Aralarında böyle "demokratik kuruluşlara" bir hayli ihtiyaç duyanlar vardı!..

TÜSİAD Raporu:

Sermayenin büyük başları "Güçlü Devlet" İstiyor

TÜRK SANAYİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ (TÜSİAD) "GÖRÜŞ" VE "ÖNERİ"LERİNİ BİR KEZ DAHA DİLE GETİRDİ. TÜSİAD'IN YENİ RAPORU, BÜYÜK SERMAYE ÇEVRELERİNİN ÖZLEMLERİNİ BİR KEZ DAHA ORTAYA KOYUYOR. BU RAPORDA, ÖZELLİKLE YENİ HÜKÜMETTEN BEKLENENLER, AÇIKÇA VE BİRER BİRER SIRALANMIŞ DURUMDA.

● İzak GALİMİDİ

Kurulan yeni hükümetle birlikte, büyük sermayenin sesi TÜSİAD "1978 yılına Girerken ve 1980'lere Doğru Türkiye'nin Temel Sorunları Üzerine Görüşler ve Öneriler" adında bir kitap yayınladı. Burada sanayicilerin geleceğe ilişkin önerileri yer alıyor. Taleplerin odak noktası "güçlü devlet" görüşü. Bunu İstanbul sermayesine mensup Ertuğrul Soysal açıkça şöyle belirtiyor. "Geri kalmış ülkelerde demokrasi rejimi güçsüz bir devlete neden olmaktadır", "Türkiye halkımızı ve kurumlarımızı zora, mahrumiyete, disipline, tasarrufa ve rasyonelliğe itecek güçlü bir devlet idaresine muhtaçtır. Bu idare parlamenter düzende AP-CHP koalisyonu ile sağlanabilir."

Demokrasi düşmanlığı ve emekçilerin baskı altında tutulması anlamına gelen bu sözlerin hiç çekinmeden açıkça söylenmesi sermaye sınıfının içinde bulunduğu bunalımın derecesini anlamak için yeterli. Ayrıca politik açıdan "güçlü devlet" sloganının faşist hareketten başka büyük sermaye ve kendilerine umut beslenenler tarafından da kullanılması ilginç bir "rastlantı" olsa gerek.

ENERJİ SORUNU

Yaratılan "güçlü devlet" büyük sermayenin hangi dertlerine çare bulacak? Önemli sorunlardan biri enerji. Bu konuda da getirilen öneriler şunlar: "Enerjide üretim tüketim dengesizliğine çözüm getirme", "enerji üretimini mevcut su, kömür ve nükleer potansiyelden yararlanarak mümkün olan en kısa sürede artırma çarelerine başvurulması..."

Tüm bunlar olumlu öneriler gibi gözükmekle birlikte büyük sermaye Necip Tesal'ın sözleriyle kendini ele vermektedir: "Devlete, gelecek girişimlerde yalnız kamu yararı olan veya rantabiliteleri uzun zamanda gerçekleşecek olan sektörler bırakılmalıdır." Sözlerin anlamı gerektiğinden de açık: Türkiye ekonomisinin iplerini elinde tutanların toplumun yararı konusunda endişeleri yok; onların tek istedikleri kısa sürede kârlarına kâr katacak yatırımlara girişmek ve bu yatırımlar için gerekli altyapıların emekçi ve dar gelirlilerden sağlanan kaynaklar aracılığıyla devlet tarafından yapılmasıdır. Ulaştırma altyapıları için de aynı görüşler yinelenmektedir.

FİNANSMAN SORUNU

Diğer bir konu finansman sorunu. Bu konuda sözü Erol Sabancı alıyor: "Gerçekçi bir kur ayarlaması yapılmalıdır." Ne kadar gizlenirse gizlensin ve değişik şekillerde söylenirse söylensin bu kelimelerin devalüasyonu anlatmak istediği açık. Dış finansman için getirilen bir diğer öneri de patronların kârlarına kâr katmak için "sanayicilerin gereksindiği hammaddelerin gümrüksüz getirilmesi" önerisidir. İç finansman için ayrıca dar gelirlilerin ve küçük esnafların "cebri ve gönüllü tasarruflarını artırıcı tedbirlerin alınması" önerilmektedir.

İŞÇİ SINIFI "SORUNU"

Sermayenin büyük başlarının önem verdikleri diğer bir konu "çalışma barışı" kisvesi altında işçi-işveren ilişkilerinin işveren çıkarları doğrultusunda çözüme kavuşturulmasıdır. Bu konuyla ilgili yakınmaları Nejat Eczacıbaşı'ndan dinleyelim: "İşçi-işveren ilişkilerinin istenen düzeyde gelişme göstermemesi, Türk ekonomisinde önemli kayıplara yol açtığı gibi, rejimin geleceğine ilişkin potansiyel bir tehlike de teşkil etmektedir. Grev ve lokavtların yol açtığı üretim kayıpları, işçi-işveren ilişkilerinin istenen düzeyde olmamasının sonuçlarıdır."

Ayrıca diğer sanayiciler tarafından maliyetlerin artış nedeninin ücretlerin yüksekliğinden kaynaklandığı söylenmektedir. Fiyat artışlarının işçi ücretlerinden kaynaklanmadığı, aslında buna patronların aşırı kâr hırsının neden olduğu çok söylendi. Bütün bunlar ortadayken bu sözlerin daha çok politik bir anlam taşıdığı ve işçi sınıfının sendikal örgütlenmesine bir saldırı niteliğinde olduğu açıkça ortadadır.

"GÜÇLÜ DEVLET" SORUNU

Bütün bunlar bir yana, hükümet programı incelendiğinde, programda belirtilen görüşlerin sermayenin büyükbaşlarının görüşleri ile birçok noktada çakıştığı görülmektedir. Hükümetin en yetkili ağzı tarafından, kurulan hükümetin "bir bunalım hükümeti" olduğu açıklanması ve hükümetin yapısı bunalımdan kimin yararına çıkılacağı konusuna açıklık kazandırmakta ve büyük sermayenin istediği "güçlü devlet"e doğru bir gidişi ortaya koymaktadır. Demokratik güçler bunların bilincinde olarak görevlerini yerine getireceklerdir. ●

Diyarbakır'da Petrol Şirketlerinde grev

Diyarbakır yöresinde petrol çıkarmakta olan Shell, KCA ve BP şirketlerinde ücret artışı talebiyle 11 aydan beri sürmekte olan toplu iş sözleşmesi görüşmeleri bir sonuca varamayınca, bu işyerlerinde çalışan işçilerin yasal olarak grev hakları doğmuş ve alınan grev kararına uyularak 30 Ocak Pazartesi gününden itibaren bu işyerlerinde grev başlamıştır.

Bu işyerlerinde daha önce de grev kararı alınmış, ancak milli güvenlik gerekçesi ile Bakanlar Kurulu grevi önce 30 gün, daha sonra da 60 gün ertelemiştir. 12 Ocak'ta sona eren bu süre sonucunda da görüşmelerde anlaşmaya varılamayınca, 30 Ocak tarihinde grev başlamış, grev sonucunda günde 28 bin varillik ham petrol çıkarımı bütünü ile durmuştur.

Shell, KCA ve BP'de greve giden işçilerle konuştuk. İşçilerin çalıştırılma koşullarından da ortaya çıkan gerçek şudur: İşyerlerinde emeğin yüksek ölçüde sömürülmesi sonucunda üretim yapılmaktadır. Yabancı petrol şirketleri, Türkiye'de "emeğin göreli ucuzluğundan" alabildiğine yararlanma peşindedirler.

Bugüne dek taraflar arasında arabulucuk girişimleri de bir sonuç vermemiştir. Çalışma Bakanı Bahir Ersoy ile Enerji Bakanı Deniz Baykal'ın arabuluculuk çabaları da bir sonuç vermemiştir. İşçilerin üyesi oldukları Petrol-İş Sendikası da grevden yana tutumunu sürdürmektedir.

Diyarbakır'daki bu grev, aynı zamanda bir başka gerçeği daha gözler önüne sermektedir: Yabancı petrol şirketleri, Türkiye'de emekçi kesimleri iliğine kadar sömürerek kârlarına kâr kattıkları gibi, bir de Türkiye'nin ulusal enerji ihtiyacı ve politikası üzerinde dolaylı yoldan söz sahibi olabilmektedirler.

Direniş, işçilerin zaferi ile bitecektir. Ancak, Türkiye genelinde köklü çözüm, yabancı petrol şirketlerinin millileştirilmesinden ve ulusal enerji politikasının uygulanmasından geçmektedir. Sosyalistler, bu gerçekleri haykırmaya devam edeceklerdir.

Demirtaş Ceyhun:

"ÜLKEMİZDE YALNIZCA YAZAR OLMAK DEĞİL, OKUR OLMAK DA ZOR İŞTİR"

☆ Türkiye Yazarlar Sendikası, daha önceleri İzmir Fuarında ve İstanbul'da açılan ve geçtiğimiz günlerde de Ankara'da yinelenen yazarların topluca okurlarına kitaplarını imzaladığı, söyleşilerde bulunduğu kitap sergileri açmakta hangi amaçları güdüyor?

★ Amacımızı iki ayrı grupta toplayabiliriz. Birincisi, halen sanayileşme sürecini yaşayan toplumumuzun geçirmekte olduğu kültür değişimine, yazar okur ilişkisini artırmak ve kuvvetlendirmek suretiyle bir katkıda bulunmak. İkincisi ise, yazın ürünlerini yaygınlaştırmak. Yani, temelde bir bütün olan etki-tepki düzenini, daha sağlıklı bir düzeye oturtmak. Kesinlikle amacımız, okur yazar yığınlara, sadece yazarlarımızı tanıtmak değildir. İstediğimiz, bu yolla yazarlarımızın da halkımızla, onları daha yakından tanıyıcı doğrultuda ilişkiler kurmasıdır.

Bu amacımıza en çok da İzmir Fuarı'nda açtığımız sergi sırasında vardığımız kanısındayız. Fuara çok başka amaçlarla gelmiş yığınlar, yazarlarımızla karşılıklı etki tepki ilişkilerine girmişlerdir. Yani, hem yazarlarımızın ürünlerinin geniş yığınlara ilk kez sunulması sağlanmıştır, hem de yazarlarımız halkımızın bir kesimini daha yakından tanıma olanağı bulmuştur. Kuşkusuz, halkları tanıyabilmek sonsuz bir iştir.

Bilindiği gibi, egemen çevreler bugüne kadarki iktidarları döneminde yazarlarımızla halkımızın karşılaşmaması için ellerinden geleni yapmışlardır. Bir yandan devrimci yazarları zindanlara doldurarak yıldırmağa çalışırlarken, en somut örneğini 12 Mart döneminde gördüğümüz gibi öte yandan da okurlara karşı acımasız bir savaşa girişmişlerdir. Kısacası, ülkemizde sadece yazar olmak zor değildir. Okur olmak da gerçekten son derece zor bir iştir.

İşte, Sendikamız egemen çevrelerin nice yıllardan beri yarattıkları bu pis kabuğu kırmağa çalışmaktadır. Yazarlarla okurları bütünleştirmeyi ve bu ilişkiyi yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır. Bugüne dek bilinçli bir biçimde kitap dağıtımının engellenmesi, kitapçılığın zor zenaat haline getirilmesi, bizi böylesi sergiler düzenlemeğe zorunlu kılmaktadır. İnanıyoruz ki, bu yolla amacımızı gerçekleştirebilirsek, yazın dünyamıza da yepyeni bir kan gelecektir. Ayrıca, en azından kurulmakta olan yeni kültürümüzün süresi kısalacaktır.

☆ Bu sergileri sadece 3 büyük kentimizde mi açmayı düşünüyorsunuz? Yukarıda açıkladığınız amaca ulaşabilmek için, sergileri Anadolu'nun öteki kentlerine de götürmek zorunlu değil mi sizce?

★ Kuşkusuz, bu sergileri sadece 3 büyük kentimizde açmayı düşünmüyoruz. Ama ne var ki, Sendikamızın bugünkü parasal olanakları başlangıçta sadece bu üç kentte sergi açmamızı zorunlu kıldı. Nedeni de gayet basit. Sizin de bildiğiniz gibi, yazarlarımızın hemen hemen tamamı halen bu 3 büyük kentimizde yaşamaktadır. Ayrıca, bu 3 büyük kentimizde kitap dağıtım örgütleri vardır. Yayınevleri de Ankara ve İstanbul'dadır. İşte bu yüzden, gerek kitap imzalama törenlerine katılacak yazarlara yol ve yatacak yer giderleri ödenme zorunluluğu olmadığı için, gerekse kitapların daha kolay temin edilebilmesinden, öncelik bu üç ile verilmiştir. Ancak, amacımız, bu eylemin kesinlikle bu üç il sınırları içine hapsolup kalması değildir. Artık bu üç ilde düzenlediğimiz sergilerle Sendikamız belirli bir parasal güç birikimi de sağlamış durumdadır. Belki bu birikim henüz yeterli değildir. Fakat, özellikle bir an önce gitmek istediğimiz öteki illerin yerel örgütleri de birazcıközverilerde bulunabilirlerse Sendikamızın bugünkü kıt da olsa birikimi, öyle sanıyoruz ki, yetecektir. Açıkçası, öteki Anadolu illerinden, sergi konusundaözverili çağrı bekliyoruz. Şunu da muştulamak isterim, bu tür çağrılar gelmeye başladı. Önümüzdeki bahar ve yaz aylarında öyle sanıyorum ki, artık öteki illere de gitme hazırlıklarına başlayacağız.

☆ Bu kitap sergilerinin Sendikanıza bir parasal güç birikimi sağladığını söylüyorsunuz. Acaba bu sergilerdeki satış miktarları, satılan kitap sayısı, elde edilen kâr konusunda da biraz bilgi verebilir misiniz?

★ Geçtiğimiz Fuar döneminde İzmir'de açtığımız sergi, gerçekten beklediğimizin çok üstünde olumlu geçti. Size şöyle rakamlar verebilirim. Örneğin, bir aylık İzmir Fuarı süresince tam yarım milyon liralık kitap sattık. Fuarın, kitapçılık açısından en ölü mevsim olan Ağustos ayı içinde açıldığı düşünülecek olursa, bu rakamın ne denli büyüklüğü daha kolay ortaya çıkar. Çünkü bu rakam, ortalama 40 ile 50 bin dolaylarında kitap satışı demektir. Gene, kitap almadan, sadece sergimizi gezmek ve yazarlarımıza bir soru sormak için gelenlerle, ailece gelip sadece bir veya iki kitap alanları düşünecek olursak, en azından yüz bine yakın insanın bizimle ilişki kurduğunu varsayabiliriz.

İstanbul Sanat Bayramı dolayısıyle Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde ve Ankara Sanat Sevenler Derneği ile Ankara'da açtığımız sergiler de, doğrusu beklediğimiz sonuçları vermiştir.

Kuşkusuz bu sergilerden çok deneyimler kazanmış bulunuyoruz. Yani şunu da belirtmek isterim: Bugüne dek açtığımız sergilerde acemiliğimizden dolayı elbette bir çok hata yaptık. Ne ki, bu deneyimlerimizle, bundan böyle açacağımız sergiler daha da başarılı olacaktır. Örneğin, bu yıl İzmir Fuarında açacağımız sergiden en az bir milyon liralık satış beklediğimizi söyleyebilirim.

İşte size 6. Sol Parti!..

"Kurucu ve ilk üyelerin yaş ortalaması 34'tür. 37 kurucunun 31'i evlidir, toplam 75 çocukları ve 18 torunları vardır."

Bir partinin kuruluşunun açıklandığı kısacık bir bildirinin son cümleleri bunlardır. Kurulan parti, Kampus Maoculuğundan, yaşlanıp parti kuruculuğuna terfi eden sosyalizm sapkını kişilerin geçenlerde oluşturdukları Maocu Türkiye İşçi Köylü Partisi'dir. Partinin gelişme perspektifi konusunda duyulabilecek kuşkulara karşı bir tez olsa gerek, kurucuların çocuk ve torunları da kuruluş bildirisinde açıklanmaktadır. Yani en azından, "davayı sürdürecek" 75 çocuk ve 18 (şimdilik) torun vardır...

Milliyetçiliğin, şovenizmin en pespaye örnekleri de, adeta faşistleri de geride bırakır biçimde, TİKP'nin kurucu ve liderlerinin ağzından sergilenmektedir. Liderler, Halkın Sesi dergisinde yer alan açıklamalarında, "tüm milliyetçilere" seslenmeyi ihmal etmemişlerdir. Tüm milliyetçiler arasında "ABD ve Sovyet emperyalizmine" ve özellikle de "Rus Emperyalizmine" karşı olanlar, partinin saflarına davet edilmektedir. Antisovyetizmin bu partinin tek "ideolojik" alanı olacağı daha kuruluştan ortaya çıkmış, bunun en pespaye örnekleri de sergilenmiştir.

"Rus düşmanlığı"nda MHP ile yarışmaya çalışacağı anlaşılan partinin kuruluşu ile ilgili açıklamalarda, kurucuların zamanında kime ve neye karşı "mücadele" ettiklerine de yer verilmiştir. Kurucuların önemli bir bölümü, "TİP'e karşı mücadele ederek" bugünkü konumlarına "erişmiş" kişilerdir. "Parti"nin açıklamasında da böyle olduğu söylenmektedir.

Belki de bildiride yer alan az çok doğru tek nokta da budur. Gerçekten de, sosyalizm sapkını bu kişilerin önemli bir bölümü, zamanında parti yıkıcılığı nedeni ile TİP'ten kovulmuş, ya da ayrılmak zorunda bırakılmış kişilerdir. Sapık kariyerizm düşkünlüklerini TİP içinde de söktürmeye çalışıp, bunda başarılı olamayanlar önce cuntacılıkta demirlenmiş, sonra da ilginç bir alameti farika olarak gördükleri Maoculukta karar kılmışlardır.

Maoculukta uzmanlaştıkça, toplantılarda başkanlık iskemlesini boş olarak başkan Maoya ayıracak, gece rüyalarında Maoyu görüp ertesi gün tefsir seansları düzenleyecek kadar tarikatlaşan bir grubun herşeye rağmen zaman zaman "gerçekçi" davranabileceği de yine kuruluş toplantısında ortaya çıkmıştır.

Kuruculardan tarikat şefi Perincek, "tüm sol partiler CHP'nin sağındadır" dedikten sonra, "CHP'ye karşı hem dostluk hem mücadele" ilkesini uygulayacaklarını eklemiştir. Bu sözler, parti kurucularının, günümüzde sol adına geçer akçenin ne olduğunu az çok kavradıklarını göstermektedir. Bu "büyük ustalık" sonucunda, basın, en azından, "işte bir sol parti daha" diyerek, TİKP'ye büyük bir jestte bulunmuştur.

Sosyalist harekete düşen büyük görev, sol birikimi, sapık kanallarda burjuvazinin hizmetine sunmaya çalışan, her türlü miting, gösteri ve kitle çalışmasının baş sabotörü bu grubun bir de "parti" olarak daha büyük zararlar getirmesini önlemektir. Bu görev, gericiliğin, faşizmin her türlüsüne karşı mücadele kadar önemli, ertelenemez bir görevdir.

"Türkiye üzerine tezler"

"DENEYİMLİ VE BİLGİLİ" TÜRKİYE BURJUVAZİSİ YENİLECEKTİR

Metin ÇULHAOĞLU

YALÇIN KÜÇÜK'ÜN GEÇENLERDE YAYINLANAN "TÜRKİYE ÜZERİNE TEZLER" ADLI KİTABININ SERGİLEDİĞİ İKİ ÖNEMLİ GERÇEK VAR. BİRİNCİSİ ŞU: TÜRKİYE'DE İŞÇİ SINIFININ POLİTİK HAREKETİ, BİLİMSEL ÇALIŞMA ALANINDA DA ETKİN OLACAK. POLİTİK HAREKET SOMUT TARİHSEL OLGULARA BELİRLİ BİR GÖZLÜKLE BAKABİLME YETENEĞİNİ BİLİM ADAMLARINA VE ARAŞTIRMACILARA KAZANDIRIYOR. TÜRKİYE ÜZERİNE YAPILAN DİĞER DEĞERLİ ARAŞTIRMALARIN EN BÜYÜK EKSİKLİĞİNİ İSE, BU POLİTİK GÖZLÜĞÜN YOKLUĞU OLUŞTURUYOR. İKİNCİ GERÇEK İSE, YALÇIN KÜÇÜK'ÜN ARAŞTIRMASI SONUCUNDA ORTAYA ÇIKIYOR: TÜRKİYE'DE BURJUVAZİ, NESNEL GÜCÜNÜN ÖTESİNDE BİR SINIF BİLİNCİNE VE DENEYİMİNE SAHİP. BUNUN SONUCUNDA, İŞÇİ SINIFININ NESNEL GELİŞİMİNİN ÖTESİNDE BİR KORKU VE PANİK DUYUYOR SOSYALİZM KARŞISINDA. TÜRKİYE'NİN YETMİŞ YILLIK TARİHİ, TÜRKİYE BURJUVAZİSİNİN BU ÖZELLİĞİNİ SERGİLEYEN ÖRNEKLERLE DOLU.

12 Mart dönemi, Türkiye üzerindeki araştırmalara, Türkiye üzerine yazılıp söylenenlere duyulan büyük ilgiyi de beraberinde getirdi. En azından, umduklarını bulamayanlar, acı çekenler ve "ihanete uğrayanlar" malum ucuz klişelerle getirildikleri noktanın farkına vardılar. Bir anlamda ayıldılar. Bu ayılış, Türkiye üzerine daha ciddi, daha derinlemesine çözümlemelere duyulan ilgiyi de artırdı.

Bu ilgi ve aranışın, cevabını tam anlamıyla bulduğu söylenemez. Çünkü, 12 Mart dönemi bir başka olguyu daha getirdi: Araştırıcı aydınlardaki bezginlik, yılgınlık ve tembellikle birlikte, politik hareketin yediği darbeler. Bu iki gelişimin çakışması ile, araştırıcılar girdikleri yılgınlık ve bezginlik ortamında, bir de sosyalist hareketin itici ve uyarıcı gücünden yoksun kalıyorlardı.

Duyulan açlığa kıyasla kısır olarak nitelenebilecek bu ortamda, değerli çalışmalar ve ürünler hiç verilmedi değil. Yetersiz olmakla birlikte, bu dönemin sonunda bazı özgün ve değerli çalışmalar ortaya çıktı. Yalçın Küçük'ün geçenlerde yayınlanan "Türkiye Üzerine Tezler" adlı çalışması da, hem belirli bir eksikliğe cevap verme, hem de bugüne dek yapılan çalışmaları gözden geçirip değerlendirme amacını taşıyor.

ORMAN VE AĞAÇLAR

Türkiye üzerine araştırmalar, ilk bakışta hem bir kolaylıkla, hem de bir güçlükle karşı karşıya. Kolay; çünkü araştırmacı Türkiye'de yaşıyor. Türkiye'deki gelişmelerin içinde yaşıyor. Birçok kaynağa ilk elde başvurma ve yararlanma olanağı var.

Ama işin bir de güç yanı var. Araştırıcı bu göreli zenginlik içinde, ağaçlar yüzünden ormanı görememe, ağaçlara takılıp ormanı, yani bütünlüğü farkedememe tehlikesi ile karşı karşıya.

Bu noktada bilimsel araştırmalar için de geçerli olan bir "hassas denge" ortaya çıkıyor. Kimi araştırıcıların kafasında, "Marksist", "bilimsel sosyalist" olduğunu iddia ettikleri bir kalıp var. Her tarihsel olgu, her deneyim, zorlanarak bu kalıba uydurulmaya çalışılıyor. Diğer tehlike ise şu: Araştırıcının kafasında hiç bir "soyut" model ya da çerçeve yok. Bu durumda iki sonuçla karşılaşma olasılığı beliriyor: Ya aralarında hiç bir teorik bütünlük kurmaksızın tek tek olgulara hapsolup kalmak, ya da karşılaşılan olguların "özgün"lüğünü abartarak yeni "teoriler" yaratmaya çalışmak. Türkiye üzerine yapılan araştırmaların önemli bir bölümünün, değerli çalışmaların ürünleri olmalarına karşın, bu tuzaklardan birine ya da ötekine düştükleri görülüyor.

Örnekler belli. Bir Yıldız Sertel için söz konusu olan, Türkiye'yi klasik tarih kalıpları içine oturtmak, herşeyi "radikal küçük burjuvazinin atılımları"na bağlamak. Demokratik Alman Glasneck'in çabaları da bundan öte değil: "İlerici küçük burjuvalar" var, ama ne işçi sınıfı ne de işçi sınıfı hareketi yok. Avcıoğlu'nun değerli çalışmasında ise belki hepsi var, ama hepsinden de öte, herşeyin üzerinde, Mustafa Kemal'i "olumsuz" gelişmelerden tenzih etme, aklama çabası var. Küçükömer ise, işçi sınıfı ve halk yığınlarının "ilerici" hareketlere karşı oluşundan hareketle "özgün" teoriler peşinde koştu.

Yalçın Küçük'ün çalışmasını ise, bu çalışmalarla birlikte, bunlara kıyasla getirdiği farklı bakış açısı ile birlikte değerlendirmek gerekiyor.

ÇALIŞMANIN ÇERÇEVESİ

Çalışmanın genel şemasını, önsözde Yalçın Küçük özetliyor. Burada, şöyle deniyor:

"Araştırma, soyut ile somutun kaynaşması anlamına geliyor. Önce, araştırma konusunun özü anlamında, soyut bir çerçeveye gerek var. İncelenen kaynakları ya da araştırmanın somutunu oluşturan belgeleri, istatistikleri, kitapları, doğru bir biçimde algılayabilmek için böyle bir soyut çerçeveye kesin ihtiyaç var. Buradaki kaynakların önemlice bölümünü, başkaları da okudu. Ama başka sonuçlar çıkardılar. Üstelik, buradakinin tam tersi sonuçlar çıkaranlar, çok büyük bir çoğunluğu meydana getiriyor."

Yalçın Küçük'ün çalışması hakkında söylenecek önemli noktalardan biri de burada ortaya çıkıyor. Gerçekten de başvurulan kaynakların büyük bir bölümü, bilinmeyen, ulaşılamamış kaynaklar değil. Daha önce başka birçok araştırmacı bu kaynakları kullandı. Ancak farklılık, varılan sonuçlarda ortaya çıkıyor. Burada, tüm bu kaynakların, *belirli* bir bakış açısı altında ve bütüncü bir yaklaşımla ilk kez ele alındığını belirtmek gerekiyor.

Dolayısıyle, Yalçın Küçük'ün çalışmasını, büyük ölçüde "hiç kimsenin bilmediği" kaynaklara dayalı, böylesine kaynakları ilk kez bulup çıkaran bir çalışma olarak görmemek gerekiyor. Araştırmanın önemli yanı burada değil. Önemli yan, yazarın da belirttiği gibi, belirli kaynakların ilk kez belirli bir açıdan değerlendirilmesinde. Başka bir deyişle tek tek ağaçları, orman bütünlüğünü gözden kaçırtmadan sergileyebilmesinde.

Araştırmanın vurguladığı temel noktaları da bu açıdan ele alıp değerlendirmek gerekiyor.

TÜRKİYE BURJUVAZİSİNİN BİLİNÇ VE DENEYİMİ

Araştırmanın vurguladığı temel noktaların başında hiç kuşkusuz şu geliyor: Türkiye burjuvazisi, nesnel gelişim düzeyinin çok ötesinde bir bilince, deneyime ve ustalığa sahip. Burjuvazinin bu özellikleri, işçi sınıfı hareketinin gelişim düzeyi ve burjuvazi için oluşturduğu tehlike bir yana, başlardan, 1908'lerden bu yana gelen özellikler.

Ancak, burjuvazinin bu özellikleri hiç bir şekilde, işçi sınıfı ve dostları için bir yılgınlık kaynağı olmamalı. Şundan: Türkiye burjuvazisine bu özellikleri kazandıran, aynı burjuvazinin altındaki toprağın ne kadar "kaygan" olduğunu bilmesi. Yani, işçi sınıfı ve müttefiklerinden duyduğu, tarihin her döneminde, çeşitli tedbirlerle üzerine gitmeye çalıştığı büyük korku. Korku büyüdükçe, Türkiye burjuvazisinin yöntemlerinin zenginliği ve çeşitliliği de artıyor. Ancak, bunun da sınırı var. Burjuvazi sonsuza dek uzanan bir "araç kutusu"na sahip değil. Oyunlarının, saptırmalarının, tezgahlarının da bir sınırı, sonu var. Bu nedenle, Yalçın Küçük'ün kitabı şu cümlelerle son buluyor:

"Burjuvazi şimdiye kadar hep zamanı yukarıya doğru saydı. 141 ve 142. maddelerin hapis yıllarını yükseltti. On beş - yirmi yılı, otuz beş - kırk yıl yaptı. Artık burjuvazinin zamanını geriye doğru sayma dönemi başladı: on, dokuz, sekiz, yedi... diye."

Burjuvazinin, işçi sınıfı hareketini gerektiğinde saptırma, gerektiğinde ise bastırmaya ilişkin zengin yöntemleri ve deneyimleri, Türkiye'de sınıf mücadelesi tarihinin odak noktalarından birini oluşturuyor. Öyle ki, bu, Cumhuriyetten, hatta daha önce, İkinci Meşrutiyetten zamanımıza, CHP-büyük burjuvazi-DİSK üst yönetimi üçgeni ile ulaşıyor.

Ancak öncesi de kesinlikle var. Yalçın Küçük'ün çalışmasında da vurgulandığı gibi. Ulusal Kurtuluş hareketi sırasında, sosyalizm güçleniyor. Bir yandan resmi Komünist Fırkası kurduracaksın, diğer yandan sosyalist kıyımına başlayacaksın. Sosyalist hareket gelişiyor. Bir yandan meclise grev ve sendika hakkını öneren kanun verip orada tutacak, öte yandan da takriri sükun kanununu uygulayacaksın. Bir yandan "sosyalist" Kadro dergisini piyasaya sürecek, öte yandan baskıyı artıracaksın. Bir yandan DP'yi "solcu"lara lanse edecek, öte yandan birkaç yıl sonra yeni bir tevkifata başlayacaksın.

EGEMEN SINIFLAR İTTİFAKI

Yalçın Küçük, kitabında, Türkiye burjuvazisinin deneyim ve bilinci şu sözlerle özetleniyor:

"Devrim öncesi Çarlık burjuvazisini en iyi bilen Lenin, Rusya burjuvazisinin yüksek deneyim birikiminden söz ediyor. Deneyim birikimi, yüksek bilinç düzeyini de beraberinde getirir. Doğrusu, 1920 ve 1930 yıllarındaki ve hatta daha sonraki yıllardaki Türkiye burjuvazisinin ekonomik ve politik uygulamalarına bakıp da, burjuvazinin yüksek bilinç düzeyine şaşmamak mümkün değil." (s. 175)

Ancak, daha önce de dikkat çekildi. Burjuvazinin bilinci ve deneyimi, madalyonun yalnızca bir yanı. Öte yanda ise, burjuvazinin işçi ve emekçi kesimler

karşısındaki güçsüzlüğü ve bundan duyduğu korku var. Bu korkuyu anlamadan, burjuvazinin bilinç ve deneyimini anlamak mümkün değil. Üstelik yararlı da değil.

Türkiye burjuvazisinin, cumhuriyet tarihi boyunca büyük toprak sahipleri ile ittifakı sürekli olarak kollaması, burjuvazinin altındaki toprağın ne kadar kaygan olduğunu ve bunu da burjuvazinin bildiğini gösteren bir başka gerçek.

Bu çerçevede ele alındığında, Yalçın Küçük'ün çalışmasının önemli yanlarından biri daha ortaya çıkıyor. "Yapacaklardı ama şu engelledi" türünden sözler, toprak reformu ve feodalizmin kesin tasfiyesi söz konusu olduğunda sık sık söylenir. Küçük'ün çalışması, toprak reformu konusunda, şu ya da bu kesimin "engellemesi"nin değil, burjuvazinin tüm olarak ve toprak sahipleriyle birlikte bilinçli bir engellemesinin söz konusu olduğunu sergiliyor. Soruna bu bütünlük içinde bakıldığında, egemen sınıflar ittifakının zorunluluğu düşünüldüğünde, toprak reformunun gerçekleştirilememesi, aşar vergisinin kaldırılması, Türk parasının değerinin düşük tutulması, devalüasyon gibi "politikalar" da bir başka anlam kazanıyor. Bunların tümü, kitabın çeşitli bölümlerinde sergilendiği gibi, Türkiye burjuvazisinin, toprak sahipleri ile ittifakını güçlendirmede yararlandığı yöntemler olarak ortaya çıkıyor.

Daha başka bir biçimde söylenecek olursa: Kapitalizmin mutlak bir yasası olan eşitsiz gelişme yasası sonucunda, Türkiye burjuvazisi, işçi ve emekçilerden duyduğu korku nedeniyle, kendi çıkarına da olsa, köklü tarımsal dönüşümleri gerçekleştirememiş, tersine egemenliğini güçlü tutmak için, sürekli olarak toprak sahipleri ile ittifakını pekiştirme zorunluluğunu duymuştur.

YANLIŞLARA KARŞI DOĞRULAR

Yalçın Küçük'ün kitabında ileri sürdüğü tezlerden bir bölümü, Türkiye'de egemen sınıfların ve egemen "tarih" anlayışının (iyiniyetli örneklerle birlikte) zaman zaman ileri sürdüğü, ancak Küçük'ten de önce başka araştırmacılar tarafından da kırılan önyargıların daha da kırılmasına katkıda bulunuyor.

Özellikle kitabın 200. sayfasından itibaren, eski Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in kişisel çabaları ile oluşan "Sovyetler bizden Ardahan'ı ve Boğazlardan üs istedi" görüşü, Avcıoğlu'nun bu konudaki önemli bulguları desteklenerek çürütülüyor. Türkiye burjuvazisinin bu önemli ve "güçlü" anti-komünist silahı, bilimsel anlamda gücünü yitirmiş durumda. Bundan sonrası, burjuvazinin maskesini kitlelerin gözünde de indirme anlamında, örgütlü politik harekete düşüyor.

Bunun dışında, Türkiye'nin 1950 iktidar değişikliği ile birlikte yabancı sermayeye açıldığı yolundaki, kimi zamanlar kimi kesimlerde etkin olan kanı da başka araştırmalardan hareketle, belirli bir bütünlük içerisinde çürütülüyor. Ancak bunun ötesinde, Türkiye'de emperyalizmin yerli burjuvazi ile ortaklığı üzerinde somut örnekleri ile durularak, Türkiye'de egemen sınıfları "bir avuç oligarşi" olarak görmenin getireceği

sakıncalara da değiniliyor. Türkiye'de yerli ve yabancı sermayenin dikey ve yatay düzeyde birbirleri içine girmesi olgusu, somut örnekleri ile sergilendiğinde, "bir avuç oligarşi" tanımlamasının temelsizliği de ortaya çıkıyor. (s. 246-247, s. 268)

Ancak bütün bunların ötesinde, Küçük'ün kitabının, eldeki kaynak ve araştırmalardan hareketle ve yine belirli bir teorik bütünlüğün çerçevesinde daha önemli başka noktalara da büyük açıklıklar getirdiği söylenebilir. Kısaca özetlenecek olursa, İzmir İktisat Kongresi'nin yeri ve önemi, Serbest Fırka deneyimi, 1930'lardaki millileştirmelerin niteliği ve uygulanan "devletçi" politikanın temelleri konusunda, hem açıklık, hem de bütünlük açısından, Küçük'ün tezleri üzerinde önemle durmak gerekiyor.

KONGRE, FIRKA VE DEVLETÇİLİK

İzmir İktisat Kongresi üzerinde çok durulur. Bu önemli olay, günümüzün Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün'ün 1971 öncesinde yaptığı bir çalışma ile belgelerine kavuştu.

Küçük, Ökçün'ün çalışmasının değerini ve önemini vurguladıktan sonra, genellikle savunulanlara karşı iki görüş geliştiriyor. Birincisi, Türkiye'nin ekonomik ve politik gelişmesinde İzmir İktisat Kongresine gereğinden çok ağırlık verilmesi. Küçük'e göre, Kongre, belirli bir sınıfsal sürecin belirli bir zaman kesitindeki "fotoğrafı" olarak görülmeli. Başka bir deyişle, herşey bu kongre ile başlamıyor; cumhuriyet döneminin tüm ekonomik ve sosyal olaylarının temeli ise yine bu kongre değil. Çünkü, kongreden sonraki gelişmelerin ipuçları ve özü, kongreden önceki gelişmelerde ve yönelimlerde var.

Küçük'ün ikinci itirazı ise, İzmir İktisat Kongresi'nde "gereksiz" bir sınıfsal bütünlüğün bulunmasına yönelik. "İmtiyazsız, sınıfsız kitle" sloganının belgesi olarak değil, sınıf çıkarlarının karşıtlığını ve "satın alınmalarına" rağmen, belirli sınıfların, çıkarlarının ne ölçüde bilincinde olduklarının göstergesi sayılmalı Kongre.

Küçük'ün Cumhuriyet tarihine ilişkin oluşmuş görüşlere yöneittiği itirazlardan bir diğeri ise Serbest Fırka deneyiminin değerlendirilmesine ilişkin. Küçük, Serbest Fırka'nın, Avcıoğlu ve Sertel'in değerlendirmelerinin tersine, Mustafa Kemal'in bilgisi dışında ve mevcut yönetime karşıt sınıfsal çıkarların siyasal somutlaşması olmadığını vurguluyor. Mustafa Kemal'in "şike muhalefet" yaratmadaki ustalığı bilindiğinde ve dönemin diğer koşulları ile verileri incelendiğinde, Serbest Fırka deneyimi konusunda bugüne dek ileri sürülen bazı görüşlere gerçekten de büyük bir ihtiyatla yaklaşmak gerekiyor. Küçük'ün itirazlarının da bu açıdan dikkate alınması gerekiyor.

Klasik nitelikte başka görüşler de var cumhuriyet tarihine ilişkin. Bunlardan bir bölümü, 1930'ların "devletçiliğinin", daha önce de "akılda" olduğuna, ancak Lozan anlaşmasının hükümleri sonucunda gümrüklerde söz sahibi olamamamız nedeniyle bu uygulamaya geç başlandığına ilişkin. Küçük'ün çalışmasında kullandığı veriler, bu görüşü de reddediyor. Küçük, iç fiyatlarla ithal fiyatları karşılaştırmasını 1929 öncesi ve sonrası için yaparak, bu görüşün temelsizliğini de ortaya koyuyor: Türkiye, gümrük vergilerine başvurmadan da yeni sanayileri çeşitli yöntemlerle koruyabildiğine göre, "devletçilik" politikasının uygulanabilmesi niçin ancak 1929'dan sonra gündeme gelebilsin? Küçük, çalışmasının bir bölümünde de bu soruya cevap buluyor (s. 128-131).

BİLİNÇ OLMADAN HAREKET OLMAZ

Bilinç olmadan hareket olmaz. Ama bunun tersi de doğru. Hareket olmadan bilinç gelişemez, yükselemez. Her ikisine ilişkin bir gözlem, Küçük'ün çalışmasında da var:

"Türkiye burjuvazisi, hareket ile bilinç arasındaki ilişkiyi çok iyi anlamış durumda. Hareketin, bilince yol açacağı biliniyor. Hareketin doğru bilinci geliştireceği biliniyor. Doğru bilincin de hareketi güçlendireceği biliniyor. Bu yüzden, birçoklarının düşündüklerinin aksine, doğru bilinç için verilen mücadele, aynı zamanda doğru hareket için verilen mücadele oluyor. Bu yüzden, "hareket gerek, bilinç ve ideoloji tartışmaları arkadan gelmeli" yollu nasihatlar havada kalmaya mahkum oluyor." (s. 176)

Küçük'ün bu değerlendirmesi, aynı zamanda çalışmasının değerlendirilmesi için gerekli kıstasları da ortaya koyuyor. Hareketi geliştirmek için, Türkiye'ye ve geçmişine ilişkin önyargılardan kurtulmak, kitleleri de kurtarmak, sınıf mücadelesinin pusulasını bütünü ve gelişkin bir biçimde oluşturmak gerekiyor. Tarihi ve bugünü ile birlikte. Küçük'ün çalışmasını da bu yolda atılmış çok önemli bir adım olarak değerlendirmek gerekiyor.

Ancak madalyonun az önce sözü edilen ikinci bir yanı daha var: Hareket, bilince yol açar. Gerçekten de hareket, içinde bulunan herkesin bilincini etkiliyor. Türkiye sosyalist hareketinin içinde yer alan herkes, şu ya da bu ölçüde, Kemalizm hastalığı ile Kemalizm düşmanlığı arasındaki doğruyu kavrıyor, Türkiye burjuvazisinin repertuarını ve sınıf bilincini kestirebiliyor, burjuvazinin baskı ve aldatmaca Yöntemlerinin birazda ve ayrı ayrı nasıl uygulandığını somutta görüyor. Hareket içinde, politik mücadele içinde görüyor. Hareket, bilinci böyle etkiliyor.

Yalçın Küçük'ün Türkiye'nin tarihsel gerçeklerine bakışta kullandığı bilinç, ya da gözlükler de hiç kuşkusuz bu hareketin bir ürünü. Küçük, hareketin en olağan bir militanın sezgileri, sağduyusu ile görebildiklerini, bilimsel bir çalışma ile pekiştiriyor. Yine hareketin içinde olduğu için ve hareketten aldığı güçle.

Kimya Mühendisleri Odası Ankara Şube Kongresi

BU DA SALDIRAN SOSYAL DEMOKRASİ

ÖNCEKİ HAFTA SONUNDA YAPILAN KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI ANKARA ŞUBE KONGRESİ, CHP İÇİNDE RAPORCULUĞU İLE TANINAN BİR KESİMİN SALDIRILARINA HEDEF OLDU. "SOSYAL DEMOKRAT" OLDUKLARINI SÖYLEYEN VE CHP MARŞI OKUYAN BAZI KİŞİLER DELEGELERE SANDALYE İLE SALDIRDILAR.

● Kimya Mühendisleri Odası Ankara Şubesi Kongresi saldırgan bir grubun ilericiler, sosyalistler üzerinde estirmeye çalıştığı terör olmasaydı bu yıl yapılan diğer Odaların kongrelerine benzeyecekti. Büyük bir olasılıkla olaysız geçen bir kongre sonucunda gerici ve faşist güçler yeniden yenilgiye uğratılacaklardı. Üstelik saldırgan grup, örneğin "başbuğ Türkeş" diye bağıran faşistler olsaydı yeni bir faşist saldırının ötesinde herhangi bir olağanüstü durum sözkonusu edilmeyecekti.

SALDIRAN KİM?

Ancak bu kez saldıranlar, ilericilerin, sosyalistlerin üzerine sandalyeleri fırlatanlar "başbuğ Türkeş" diye bağırmıyorlardı, "halkçı Ecevit" diye bağırıyorlardı. Kimya Mühendisleri Odasının Ankara Şube Kongresini de şimdiye değin yapılmış olan kongrelerden ayıran da buydu.

Karababa ve Aktuzlu

Kimya Mühendisleri Odası beş yılı aşkın süredir ilerici güçlerin elinde bulunuyor. Beş yıl boyunca da kongrelerde herhangi bir faşist saldırı sözkonusu olmamıştı. Bu yıl kongreye sosyal demokrat kimya mühendisleri "Demokratik Sol" adı altında katıldılar. Kongre öncesinde yoğun bir çalışma yürüttüler. Dağıttıkları bildirilerde iktidarın CHP'de olduğunu vurgulamaya, "Tek Parti,Tek Lider" temasını işlemeye çalıştılar. İktidarın ve belediye yönetiminin doğal sonucu, sosyal demokrat kimya mühendislerine göre, Oda yönetiminin de kendilerinde olmasıydı.

SOYADINDAKİ KERAMET

Makina Mühendisleri Odası konferans salonunda yapılan kongrede divan başkanlığı için yapılan oylamayı sosyal demokrat aday Cemal Türk kazandı ve divan başkanlığına seçildi. Ancak Cemal Türk'ün kongre yönetmedeki yetersizliğinin ötesinde, tüzük ve yönetmelikleri de bilmediğini ve genel kurulun yönetmeliklerden bağımsız olarak istediği herşeyi yapabileceği kanısına sahip olduğunu öne süren bazı delegeler bir süre sonra divan başkanına güvensizliklerini belirten bir önerge verdiler. Önergenin oylanmasını istediler. Cemal Türk'ün bu önergeyi oylamak istememesi sonucu değiştirmedi. Uzun tartışmalardan sonra önergeyi oylamak zorunda kaldı.

Yapılan oylama, Ülkü-Tek'çi kimya mühendislerinin de, belki soyadının etkisinde kalarak, belki de ilericiler karşısındaki tutumunu beğenerek, bütün güçleriyle sosyal demokrat başkan Türk'ü desteklediklerini gösterdi. Ancak bu destek sonucu etkilemedi ve salonu dolduran 500'ü aşkın kimya mühendisinin çoğunluğu divan başkanına güvensizliğini belirtti. Tüm bunlara rağmen Cemal Türk'ün divan başkanlığını terk etmeye yanaşmadığı görülüyordu. Oysa kongreden sonra yeni seçilen KMO Ankara Şubesi yöneticilerinin yaptıkları açıklamada da belirtildiği göre "Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği"nin 25. maddesi uyarınca divanı terk etmesi gerekiyordu.

NEREDEN ÇIKTILAR

Saldırılar, Türk'ün divan başkanlığını terk etmemesi nedeniyle yönetmelik hükümlerini anlatmak üzere söz alan Oda Onur Kurulu Üyesi Engin Akon'un konuşmasının bazı sosyal demokrat kimya mühendislerini çileden çıkartması üzerine başladı. Önce laf atmalar ve hakaretler, ardından bazılarının kürsüye yürüdükleri görüldü. Sonra da sıra sandalyelerin ilericilerin üzerine fırlatılmasına geldi. Saldırıda kimya mühendisliği ile ilişkisi bulunmayan bazı gençlerin yer aldığı dikkati çekiyordu. Bu kişilerin çoğunlukla CHP Yenimahalle ve Altındağ gençlik kolları çevresinden olduğu göze çarpıyordu. KMO Ankara Şube Yöneticileri sonradan yaptıkları açıklamada bu kişilerin "kapısında'Demokratik Sol Seminer' göstermelik tabelası bulunan aynı binadaki bir başka odadan çıkan"lar olduğu belirtildi.

Saldırganlar içinde Ankara Belediye Başkanı Ali Dinçer'in sağda solda 'gorilim' diye tanıttığı, özel kalem müdürü kimya mühendisi Osman Şimşek'in bulunduğu dikkati çekiyordu. Atılan sandalyeler, başta KMO Şube Başkanı Faruk Aktuzlu olmak üzere birçok kimya mühendisini yaraladı.

Saldırının yarattığı panik, başta sosyal demokratları desteklemek üzere salona gelmiş bulunan birçok kimya mühendisinin salonu terk etmesine yol açtı. Buna rağmen "Devrimci Kimya Mühendisleri" adı altında seçimlere katılan grubun çoğunluğunun salonu terk etmediği görüldü. Cemal Türk'ün kongreye katılanları dağıtmak üzere polislere emirler yağdırması bir sonuç getirmedi ve Türk divanı terk etti.

CHP MARŞI NEREDEN ÇIKTI?

Divan Başkan Yardımcısı Ramazan Gök'ün yeni bir divan başkanı seçmek üzere yaptığı oylamada oybirliği ile Ali Çulfaz divan başkanlığına seçildi. Kongre yeniden çalışmaya başladı. İçeride bulunmakta israr eden bazı sosyal demokrat gençlik kolları üyelerinin divan başkanına sürekli müdahale etmelerinin yanı sıra, "Demokratik Kurultay" sloganını atmaları, CHP marşını söylemeleri, kongreyi çalışamaz duruma getiriyordu.

Müdahaleler bir an için yalnızca Yaman Akalın adlı bir kimya mühendisinin "Demokratik Sol" grubun görüşlerini anlatmak üzere kürsüye çıkması üzerine durdu. Akalın konuşmasında sanki hiç bir olay olmamışçasına, ya da saldırganlar bazı sosyal demokratlar değilmişçesine insan sevgisinden söz etti. Lafı döndürüp dolaştırıp genel seçimlerde Türkiye İşçi Partisi'ne oy vererek "solu bölenleri" suçlamaya getirdi.

Akalın "sevgi", "barış" nutukları atarken bazı sosyal demokrat kimya mühendislerinin aşağıda Emniyet Müdür Muavini ile pazarlıklar yaptığı görülüyordu. Ankara Valisi Durmuş Yalçın'a telefon edilerek "genel kurulu aşırı solcuların bastığı, duruma müdahale edilmesi gerektiği" söylenenler arasındaydı.

Bir anda salonu dolduran yüzlerce polisin gözü önünde kürsü yeniden işgal edildi. Divan başkanlığından ayrılmış bulunan Cemal Türk divana yerleşti ve mikrofonu divan başkanı Ali Çulfaz'ın elinden almaya çalıştı. Kürsüyü işgal eden on sekiz, on dokuz yaşında bazı gençlerin de yardımıyla bunda başarıya ulaştı. Polisten, delegeler dışındakilerin dışarıya çıkarılması konusunda divan başkanı Ali Çulfaz'ın talepleri bir sonuç vermedi. Tam tersine bu kez "Militan Alçm" sloganları arasında CHP Gençlik Kolları Başkanı Zeki Alçm'ın salona girdiği görüldü. Kongrenin iyiden iyiye çalışamaz duruma gelmesi üzerine divan başkanı Ali Çulfaz kongreye TMMOB salonunda devam edileceğini bildirdi. TMMOB'de yapılan kongrede Faruk Aktuzlu yeniden şube başkanlığına getirildi.

MÜCADELE SÜRECEK

Kongredeki saldırılar bazı sosyal demokratları yatıştırmamışa benziyordu. Kongrenin hemen ertesi günü EGO'daki kıyımlara yenisi eklendi. KMO Merkez Yöneticisi Yusuf Kılıç Maltepe Havagazı Fabrikası Müdür Muavini Vekilliğinden Bakım Onarım Şefliğine alındı. Öte yandan Ülkü-Tek bir bildiri yayınlayarak "komünist saldırıları" demokratik solu ve kendilerini hedef aldığını söyleyerek bazı sosyal demokratların yarattığı saldırıların yanında yer aldığını gösterdi.

Kimya Mühendisleri Odası Ankara Şubesi Başkanı Faruk Aktuzlu kongreden sonra yaptığı açıklamada, saldırıyı demokratik sol düşünceyi benimsemiş tüm kimya mühendislerine mal etmediklerini açıkladı: "Adı geçen grupla demokratik sol düşünceyi gerçekten benimsemiş kimya mühendisi arkadaşlarımızı kesinlikle özdeşleştirmiyoruz. Biz bu arkadaşlarla, Kimya Mühendisleri Odasında ve hayatın her kesiminde birlikte mücadele veriyoruz. ●

Göstermelik girişimlerle "sempati" toplamaya çalışan Dinçer ekibi, asıl marifetini Kongrelerde gösteriyor. Dinçer'in "goril" lerinden biri, KMO 'da olay çıkaranlar arasındaydı.

YÜRÜYÜŞ okurlarından

TRAFİK SORUNU NASIL ÇARPITILIYOR

● *Nasrettin Hocanın bir fıkrası var, hani Hocanın evi soyulur da komşuları, arkadaşları kendisine iş işten geçtikten sonra alması gereken önlemleri salık verirler:*

— Aman hoca sen de.. Hiç böyle zamanda ev yalnız bırakılır mı?

— Küçücük bir kilit asmışsın. Olur mu? Kocaman bir asma kilit asacaktın.

— Öyle altını salkımı meydana bırakır mı insan. Bir yere gömersin.

Hoca dinlemiş dinlemiş de "İyi ya hırsızın hiç mi suçu yok" demiş.

Son zamanlarda önüne gelen trafik sorunundan söz açıyor. Televizyon, radyo, basın hep bundan dem vuruyor. Okullarda trafik haftaları düzenleniyor, konuşmalar yapılıyor falan filan. Broşürler, afişler dağıtılıyor. Röportajlar yapılıyor. Hepsinde suçlu, sürücüyle yaya yolcu. Tüm kafalar bununla koşullandırılmış. Ağzını açan onları suçluyor. Geçenlerde radyoda bir ilkokul öğrencisine bu konuda düşünceleri soruldu. Sanırsınız bu çocuğun tüm ömrü yollarda geçmiş. Sürücüleri yakından tanıyor. Ona göre sürücüler sarhoş olarak yola çıkıyorlarmış. Kimi zaman yeterince uyku uyumadan yola çıkıyorlarmış. Yayalar da karşıdan karşıya geçerken dikkatsiz geçiyorlarmış da ondan bunca çok kaza oluyormuş. Kimi büyüklere de düşünceleri soruldu. Sanki sözleşmişler gibi hemen hemen hep aynı şeyleri söylediler. Fazladan olarak trafik kurallarına, işaretlerine uyulmadığını söylediler. Bir başkası da, rüşvetle ehliyet verildiğinden kazaların çok olduğunu söyledi.

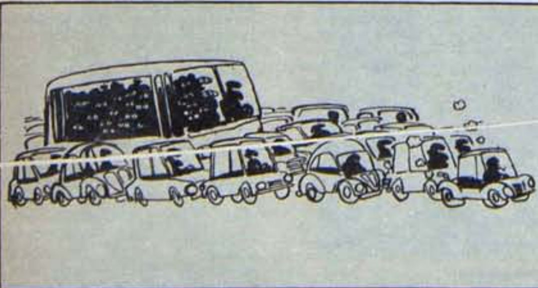
Tüm bunların hepsi, benzerlerini daha da çoğaltabiliriz, birer yanıltmaca ve yutturmacadır. Yol politikasına yönelik düşüncelerin önüne başka türlü de geçilmez zaten. Kimse yollara suç bulmuyor. Devletin ulaşım politikasına laf etmiyor. Kimse hovardaca satılmasına çalışılan motorlu araçların satışının kısıtlanması gerektiğine değinmiyor. Üstelik sanayi burjuvazisine pazar bulunması için devlet, elinden gelen her türlü yardımı onlardan esirgemiyor. Arabaların satılması için, sözüm ona yurttaşa her türlü "kolaylıklar" tanınıyor. Yurt içinde Anadol'u, Renault'u, Murat'ı bilmem BMC'si satılıyor. Yabancı ülkelerden şu ya da bu yolla yurda girenler de cabası. Kaldırımlar garaj olmuş. Adım atacak yer yok. Kaldırımlar yayaların geçit yeri değil, özel-tüzel arabaların park yeri. Buna karşın yolların durumu ne? Hangi kentimizde yollar yeterince geniş? Gidiş geliş yolları çağın gereklerine, diyelim otomotiv sanayiinin gelişmesine koşut olarak uyarlanmış mı? Negezer. Hele kışın. Kaldırımdan yürüyemeyen yurttaş ana yola iniyor. Kaldırıma yakın yerler vıcık vıcık sulu çamur olduğundan trafik akışının en yoğun olduğu yere daha da sokulmak zorunda kalıyor. Zaten en geniş yolumuz ancak iki arabanın yan yana geçebileceği genişlikte. Onun da arasında ne bir engel vardır ne birşey. Olsa olsa bir çizi. İki günde silinen bir çizi. Alt geçit, üst geçit...? Bunlar da ne demek? Daracık tek kanal yolda acele işi olan biri trafik dinler mi? Boş bulduğu anda basıp geçer. Hele son zamanlara özgü olarak da elektrik kısıtlamasından trafik lambaları yanmıyor ki, sürücüye, ya da yayaya suçludur diyelim.

Kentler arasındaki yol sorununu sona aldım. Bu çok önemli çünki. Dağlardan, derelerden, tepelerden, uçurum kıyılarından geçen yollarımızın durumları yürekler acısıdır. İşte tüm suç bu yollarda. Yani daha doğrusu onu öylesine kısır tutan, birer cellat durumuna sokan yol politikasında. Suçu sürücüye, yayaya bağlamak, bence tüm anlamıyla yanlıştır. Kış aylarını düşünün. En geniş yolumuzda taş çatlasa üç araç yan yana gidebilir. Uçuruma yuvarlanmamak, bir çukura düşmemek, bir akarsuya dalmamak, tepesine kaya parçaları yememek, bir kayaya toslamamak için yolun tam ortasına yakın yerden gitmek zorundadır. Bu, yolu daha da daraltır. Yolun kaygan yüzey olması, buz tutmuş olması da caba. Kışın yol tamiri yapılmaz, değişik hava koşulları asfaltı bozar. Bombeleştirir. Çukurlaştırır. Sürücü bunlardan da sakınmak zorundadır. Yollar en çok kıyılardan eskimeye başlar. Bu yüzden kıyıya yaklaşamazsınız.

Şimdi kazalara bakalım. Ya kıyıya yanaşıp uçmuştur, ya karşıt yönden gelen araba ile çarpışmıştır. İçkili ya da uykusuzluktan olan kazalar yok mudur? Elbette vardır ama yüzde kaç? Ya alt geçitler, üst geçitler? Hemen hemen sözü bile edilmez kentlerarası yollarda. Hele bakalım geliş gidiş yolları bulvar tipi ayrılsın. Her yolda en az iki kanal olsun. Uçurumlar sağlam ve eğilimli yüksek duvarlarla güvence altına alınsın ki araba duvarı aşamayıp geri yola gelsin. Her beş kilometrede bir tamir girintisi yapılsın. Trafik akışına engel olmayan güvenceli girintiler.. Lastiği patlayan sürücü üç beş taş dizerek bu işi geçiştirmesin. Trafik işaretleri bir hafta içinde silinen ya da bozulan cinsinden olmasın. Özel araba satışları planlı yapılsın. Kentlerarası ulaşımı devlet tekeline alsın, bakalım o zaman kazalar azalıyor mu, çoğalıyor mu? Böylece yakıt da hovardaca harcanmaktan kurtulsun. Bunun dışında yapılan çabalar gereksiz ve içtenlikten yoksun boşuna çabalardır. "Dostlar iş başında görsün"dür. Her kazanın sonunda oturup nedenini şurada burada arayan yetkililer düşünmelidir. Yoksa hepsi yalan ve aldatmacadır. Artık bunu yutmayacağız. ●

A. YEŞİLTEPE
KUTAHYA

"Biz CHP'yi destekledik onlar ise küfretti"

TÖB-DER Kadıköy Şubesi kongresi 28 Ocak 1978 günü İstanbul'da Kafkas salonunda yapıldı.

Bilindiği gibi sosyalist ve sosyal demokrat öğretmenler Adil Ülgen'in başkanlığında 3 yıldır Kadıköy Şube yönetiminde bulunuyorlardı.

TÖB-DER İstanbul şubesinde bulunan "Birlik ve Dayanışma" grubunun merkez yönetimi ile olan anlaşmazlığı, tüm şubelere de yansıtmaya çalıştığı öteden beri gözleniyordu. Grup, tek taraflı olarak sürekli bu çaba içinde görüldü.

Bunun yanı sıra, TÖB-DER Kadıköy şubesinin TÖB-DER şubeler yönetmeliğinin 4. maddesini hayata geçirmeye çalışması ve bunun paralelinde diğer şubelerle tam bir dayanışma içinde olması İstanbul şubesindeki "Birlik ve Dayanışma"cıları rahatsız ediyordu. Çünkü,böylesi bir dayanışma, gerçek anlamı ile uygulandığında, grupçu ve sekter tavırları dışlıyordu.

Söz edilen grup, kongre öncesinde, sürekli olarak şubede gedik açmaya çalıştı. Neredeyse iki ay oluyordu ve TÖB-DER İstanbul şubesinin eski yönetimi ve yandaşları Kadıköy'ü mekan etmişlerdi. Bu "yoğun" çalışma ortamında, hiç kuşkusuz "işçi sınıfı" adına kırılan potları bini bir para ediyordu.

Neler mi söylendi? Birkaç örnek: Tüm seçimlerde kendileri CHP'yi desteklemişlerdi, oysa TİP CHP'ye hep küfretmişti... Böylesine yaltakçı tutum, "işçi sınıfı" adına sürdürülüyordu. Daha neler: Şube Başkanı Ülgen, şubeyi TİP'in bir yan kuruluşu haline getirmişti. Düzenlenen gecelerde Çark-Başak anlatılmış, Yürüyüş dergisi satılmıştı...

Bu ve benzeri soydan propaganda, iki aya yakın bir süreden beri gerek "Birlik ve Dayanışma" gerekse "Yurtsever Devrimci Öğretmen" grupları tarafından birlikte işleniyordu.

Kongre'de bu gruplara mensup delegeler, ciklet gibi hep aynı temayı çiğnediler. Eleştirilere cevap veren Adil Ülgen şunları söylüyordu: "Demokrasi İçin Birlik" grubu, "Birlik ve Dayanışma" grubu gibi, kendini gizleme sahteliğine hiç bir zaman başvurmadığını, CHP'yi destekleme adına kitle kuyrukçuluğu yapmadığını anlattı. Sosyal demokratlarla birlikteliğin ise kongrelere yönelik dar bir taktik olmadığını örneklerle açıkladı. Ülgen bir de "sosyal demokrat öğretmenlerin CHP ile özdeşleştirilemeyeceğini" sözlerine ekliyordu.

Yapılan seçimler sonucunda Adil Ülgen'in başında bulunduğu İlerici Demokratlar; Birlik ve Dayanışma ile Yurtsever Devrimci Öğretmenlerin toplam oyundan daha fazla oy alarak seçimleri kazandı.

Seçimlere iki ay kala:

FRANSA'DA NELER OLUYOR?

Rauf GÖNENÇ Fransa'dan Bildiriyor

Fransa'da Mart ayında yapılacak genel seçimler için kampanya başladı. Başkan d'Estaing kampanyasını geleneksel antikomünist şantajıyla açtı. Fransız solundaki gelişmeler ise uzun süredir ilgiyle izleniyor. Rauf Gönenç, ülkenin kaderinde belirleyici rol oynayacak seçimlerin iki ay öncesinde Fransa'daki genel durumu inceliyor:

● Fransa kapitalist dünyanın en gelişmiş ülkelerinden biridir. Bu büyük sanayi ülkesi, teknik ve kültürel alanlardaki olanak ve üstünlüklerine rağmen bugün derin bir bunalım içinde bulunuyor. 1975'ten beri gitgide ağırlaşan ekonomik bunalım 1,5 milyon kişiyi işsiz bırakırken, yüzbinlerce üniversite öğrencisi geleceklerinin güvensizliğini ve kurumlarının bunalımını yaşıyorlar. Kısacası Fransız toplumu, mevcut mekanizmaların yakın gelecekte hiçbir çözüm vaadetmediği genel bir bunalım yaşıyor.

Bu durum karşısında Fransız solunun 1972'de imzalanan ortak hükümet programı 5 yıldır Fransız halkının gitgide artan güven ve desteğini kazandı. 1974 Başkanlık seçimlerinde yüzde 49 olan "sol birlik" oy oranı 1977'deki değerlendirmelere göre yüzde 52-53'e ulaşıyordu. Ortak Program, Fransız toplumunun genel bunalımı karşısında somut bir değerlendirme yapmış, toplumsal düzenin ekonomik temellerini bunalımdan sorumlu tutmuştu. Çözüm olarak kısa dönemde en büyük tekellerin kamulaştırılmasını, ekonomik yaşamın halk çıkarlarına göre yönlendirilmesini, tüm kurumların demokratikleştirilmesiyle halkın kendi yaşamı üzerinde egemenliğini kurmasını öneriyordu. Bu genel ilkeler ülke yaşamının bütün alanlarında somut önerilerle yaşama geçirilmişti. Bu yapısıyla ortak hükümet programı işçi sınıfının sendikal örgütlerinin, öğrencilerin yığınsal örgütünün, çeşitli meslek kuruluşlarının desteğini kazanmış ve dolayısıyla Fransa halkı içinde dayanaklarını sayısal olarak da oluşturmuş, pekiştirmişti.

DÜZENİN İKİ TEMEL DAYANAĞI SARSILIYOR

Bu gelişmeler Fransız tekelci burjuvazisini ve onun egemenliğini koruyan ve yöneten politik kadrolarını daralan bir alana itiyordu. Tekelci sermaye egemenliğinin savunucuları, egemenliklerini üzerine kurdukları iki büyük dayanağı giderek yitiriyorlardı:

i) Ekonomik dayanak: Kapitalizmin, ileri ülkelerde, 30 yıldır tekelci devlet kapitalizmi yönünde gösterdiği gelişim, halk kitlelerinin yaşam düzeyini (en azından görünüşte) yükseltmiş, kapitalist sömürünün vahşi yüzünü bir ölçüde gizleyebilmiş, geliştirdiği planlama teknikleriyle şiddetli devresel bunalımları az da olsa kontrol altına alabilmişti. Böylece düzenin savunması için bazı gerekçeler bulunabiliyor, kapitalist ülkelerin refahı sosyalist ülkelerin konforsuz yaşamıyla zıtlaştırılabiliyordu. Oysa son yılların ekonomik bunalımı bu temayı pek işlenemez hale getirmişti.

ii) İdeolojik dayanak: Kapitalist toplumlarda insanların kafalarına yerleştirilmek istenen düşünce, kapitalizmin, kişilerin özgürlüklerini, kabiliyet ve çalışmalarını değerlendirebilecekleri düzen olduğu düşüncesidir. Buna göre sosyalizm, devletin toplum hayatının her alanı üzerinde diktatörlük kurup insanları makine gibi çalıştırmasından başka bir şey değildir. Dolayısıyla sosyalist ülkelerde insanlar özgürlüklerini devlet yararına yitirmişlerdir. Bu antikomünist koşullanmalar, işçi sınıfının politik etkinliğine rağmen Fransa'da da egemendi. Sosyalizmin temsilcisi politik örgüt, "dış güçlerin" işbirlikçisi, hürriyet düşmanı bir hareket olarak gösteriliyordu. FKP'nin 1935'lerden bu yana aşağı yukarı düz bir seçim eğrisi göstermesi, o yıllarda elde edilen safların pek geliştirilemediğini, belirli bir "tecrit"in varlığını göstermektedir.

Bu ideolojik dayanak da son yıllarda önemli darbeler yedi. Tekelci kapitalizmin bir çalışkan insanlar cenneti olmadığı iyice belirleniyordu. "Çalışan kazanır". ya da "bilen bilmeyeni yener" gibi sloganların hiçbir geçerlik taşımadığı açıktı. Sınıfsal imtiyaz ya da yoksulluklar kuşaktan kuşağa gitgide pekişerek geçiriliyordu. Bir işçi çocuğunun parlak bir tahsille yükselmesi, bir milyoner çocuğunun kötü yola saparak sefalete düşmesinden daha fazla olası değildi. Sosyalist ülkeler ise düzenli bir gelişme gösteriyorlardı.

Öte yandan soyut özgürlük teması da gitgide egemenliğini yitiriyordu. "Hürriyet düşmanlığı" ile suçlananlar, düzenin özgürlüğü nasıl kısıtlığını, yapısı itibariyle tekelci kapitalizmin bir baskı düzeni olmaktan kurtulamayacağını gösteriyorlardı. Fransa işçi sınıfının politik örgütü ise, gerçek özgürlük değerlerine bağlılığını ortaya koymak için geniş bir propaganda sürdürüyor ve başarılı oluyordu.

Chirac-Giscard: Son sığınakları anti-komünist demogoji ve seçim hileleri

SAĞ YENİ BİR MANEVRA ZORUNLULUĞUYLA KARŞI KARŞIYA

Bu ekonomik ve ideolojik dayanakların çöküntüye gidişi ve toplumda büyük dönüşümlere dayanan bir yeni politik projenin gitgide ağırlık ve hatta sayısal üstünlük kazanması, Fransız tekelci burjuvazisini zor bir durumda bırakmıştı:

Fransa'da artık çok sağlam temellere dayandığı öne sürülen demokratik düzen, barışçı yollardan, tekelci kapitalizmin köklerini hedef alan dönüşümleri olanaklı mı kılıyordu? Küçük de olsa sayısal bir çoğunluğun sol birliği hükümete getirmesi ve bu hükümetin köklü reformlara başlaması, Fransa'nın geri dönülmesi imkansız bir demokratik sürece girmesini sağlamaz mıydı?

Sağın tüm politik manevraları 1977'ye kadar aşağı yukarı hiçbir sonuç vermemiş, yukarıdaki sorular giderek olumlu yanıtlar almaya başlamıştı. Bu durumda tekelci burjuvazinin elinde son bir deney imkanı kalıyordu: Sol birliğin parçalanması. Yani politik olarak yenilemeyen karşı gücün kendi içinde çökmesinin sağlanması.

Sol birlik böyle bir manevraya direnebilmek için ne derece yatkındı, başka bir deyişle sol birlik "sağlam" mıydı? 1968'de, "FKP - eski Fransız Sosyalist Partisi sol kanadı" ittifakı ile temelleri atılan sol birlik, 1972'de ortak bir hükümet programı üzerinde anlaşmayla sonuçlanmıştı. FKP'nin büyük seçimsel ağırlığı (oyların yüzde 21'i) ve yeni kurulan "sosyalist parti"nin eski kadroları toparlama gücü (henüz hiçbir seçime katılmamıştı), ittifak içindeki güçler dengesini oluşturuyordu. Sol birliğin ortak hükümet programı köklü hedefleri içeriyordu.

Ortak hükümet programı ve onun politik ifadesi "sol birlik" sürekli olarak güçleniyordu. Olağanüstü yerel durumların dışında, tüm ülkede 1974 Başkanlık seçimlerine, 1976 bölgesel seçimlerine ve 1977 belediye seçimlerine sol birlik ortak listelerle girdi. Başarısını giderek artırdı. Ancak bu arada yeni bir olgu ortaya çıkıyordu: Bazı seçim değerlendirmeleri ve kamuoyu yoklamaları, sosyalist partinin kendi özgün tabanını oluşturmuş olduğunu, ve bir ayrım yapılırsa, komünist partisininkini aşan bir seçim gücünü kazandığını ortaya çıkarmıştı. Burada, Fransa'daki tarihsel antikomünizmin etkinliğini, ve ortak programın dayandığı "antitekelci geniş geniş halk birliğinin, kısa dönemde, sosyalist partiyi FKP aleyhine avantajlı duruma soktuğunu gözönünde tutmak gerekir.

GÜÇLER DENGESİNDEKİ DEĞİŞİKLİĞİN SONUÇLARI

Böylece ortak programın imzalanmasını sağlayan güçler dengesi SP lehine ve FKP aleyhine değişiyordu. Bunun sonucu ne olabilirdi?

Sosyalist Parti eski sosyal demokrat SFIO'nun kadrolarının büyük kısmını içinde bulundurmaktadır. Bu unsurlar çoğu kez, geçmişteki eğilimlerini korumaktadırlar. Bunların dışında, sosyalist partinin resmi aydınları durumunda olan, ve parti içinde geniş etkinlikleri olmamakla birlikte ulusal planda partinin "modern, gerçekçi, teknik" tezlerini geliştiren birtakım teknokrat (kimi kez yüksek devlet memurları) unsurlar bulunmaktadır. Parti lideri Mitterand'ın başlıca bu kesimlere dayandığı bilinmektedir. Öte yandan sosyalist partinin "sol"unu oluşturan ve belirli bir bağımsızlığı bulunan hayli geniş ve örgütlü bir CERES hareketi mevcuttur. Kısa olmayan bir dönemde FKP ile SP'nin "birleşebileceği" tezini savunan bu hareket sosyalist partinin son kongresinde hizipçilikle suçlanmış ve özgün eylemini geriletmek zorunda kalmıştır.

SP'nin bu yapısı, onun, sağın muhtemel ideolojik baskılarına karşı koyacak kadar sağlam bir örgüt olmadığı izlenimini vermektedir. Nitekim FKP yöneticileri yıllar önce "birlik bir mücadeledir" derken, sosyalist partinin niteliğinin sürekli değiştirilmesi geliştirilmesi gereğine işaret etmişlerdir.

Ancak, bu nitelik değişimini ranatça gerçekleştirecek uzun bir süreç söz konusu değildir. Fransa'da sol birliğin gelişmesi, halkın ve parti militanlarının ortak programa olan inanç ve bağlılıklarını artırmış, ve sosyalist partinin ortak programı geri plana itme, birliği sadece bir seçim ittifakı olarak ele alma eğili-

Fabre-Mitterand-Marchais- Kitleler, mücadelede mızıkçılık yapanları bırakarak yürümeğe devam edecekler.

mini dengelemiştir. Fakat seçimlerin yaklaşması ve tekelci burjuvazinin toptan bir "korkutma" kampanyasına girişmesi, SP yönetiminde gözle görülür bir sağa kayışı birlikte getirmiştir. Gerçekten de SP yöneticileri Fransa'nın ağırlaşan bunalımları karşısında ortak programın köktenci çözümlerinden gitgide daha az söz etmeye başlamışlar; sol birliğin sağ hükümetlerden daha akıllı, daha etkili, daha teknik ve daha "insancıl" bir politika güdeceği havasını yaratmaya yönelmişlerdir.

Bu gelişmeler karşısında, Türkiye kamuoyunda da bilindiği gibi, FKP halkın da etkili biçimde katılacağı bir "ortak programı güncelleştirme", rakamlarla somutlaştırma kampanyasına girmiştir. SP yönetimi bu demokratik girişime katılarak ortak programı balkla birlikte güçlendirmek yerine, durumu derhal FKP'nin "solda egemenlik kurma hevesi" olarak değerlendirmiş ve tartışmaya girmemeyi yeğlemiştir.

TEMEL ANLAŞMAZLIK KONUSU

Seçimlerin yaklaşması karşısında zorunlu hale gelen ortak toplantılar, başından itibaren devletleştirinnelerin sayısı konusunda çıkan tartışmaların bir sonuca bağlanamamasıyla kesilmiştir. Tartışma, ortak programın öngördüğü gibi büyük tekellerin tüm kollarıyla devletleştirilmesi (1500 dev şirket) hedefinin sosyalist parti tarafından sadece ana firmalara indirgenmesi (200 şirket) dolayısıyla çıkmıştır.

Sorun, bir sayı sorunu değildir. Ortak programın özü üzerinde bir anlaşmazlık söz konusudur. Bu program tekelci kapitalist ekonominin, devlet etkinliğini artırıcı bir takım tedbirlerle yönetiminden ibaret teknik bir program değildir. Tüm toplumda temel demokratik reformların gerçekleştirilmesi söz konusudur ve büyük tekellerin devletleştirilmesi, bu sürecte ulusal ekonominin halk yararına yönlendirilmesinin en önemli bir aracı, ve çalışma koşullarında yeni ilişkilerin kurulmasının bir koşulu olarak yer almaktadır.

Çıkmazın bugünkü durumu gelecek için pek ümit verici değildir. SP seçimlere bağımsız olarak katılma hazırlıklarına çoktan başlamış; FKP ise niyetinin "ne pahasına olursa olsun hükümet etmek" değil işçi sınıfının ve tüm halkın ekonomik ve politik çıkarlarını savunmak olduğunu belirterek sol birliğin sağlayacağı sait seçimsel bir başarıdan yana olmadığını açıklamıştır. Kendisi de seçimlere bağımsız olarak katılma kararı almıştır.

FKP, bu koşullarda, olağanüstü durumlarda başvurulan "ulusal konferans"ını düzenlemiştir. Ocak ayı başındatoplanan mini-kongre, tüm örgütün Parti yönetiminin çözümlemelerini paylaştığını ve politikasını destekiediğini ortaya çıkarmıştır. Bu konferansta söz alan delegeler, Fransız halkının üçte birinin gerçek bir yoksulluk içinde bulunduğunu, işsizlik ve hayat pahalılığı altında ezildiğini belirtmişler, toplumdaki ekonomik ve demokratik değişimleri gerçekleştiremeyecek bir hükümetten yana olmadıklarını açıklamışlardır.

BİRLİĞİN YENİDEN OLUŞTURABİLMESİNİN DAYANAĞI

Bu durumda FKP, SP'ni ortak programm temel hedeflerine geri dönmeye çağırmaktadır. Sol birliğin bu temel üzerinde yeniden kurulabileceğini, bu gerçekleşmediği takdirde, seçimlerin iki turu arasında bir anlaşmaya varılabileceğini savunmaktadır. FKP, seçimlerin birinci turundan sonra SP'nin eski çizgisine gelmesinin, halkın baskısıyla olabileceği görüşündedir. Bu baskı, FKP oylarının yüzde 25 dolayiarına ulaşmasıyla kendini gösterebilecektir.

Sosyalist Parti FKP'nin bu tezlerine "demagojik" iddiasıyla karşı çıkmaktadır.SP'ne göre, FKP, soldaki üstünlüğünü kendisine kaptırmasından sonra sol birliğin parçalanmasını istemektedir. SP yöneticileri, FKP'nin, ortak programın gerçek hedeflerinin korunması amacıyla aldığı ödünsüz tutumun, sol birliğin parçalanmasındaki sorumluluğunu gizlemek amacını güttüğünü yaymaya çalışmaktadırlar.

Fransa'nın en büyük işçi sendikaları konfederasyonu CGT, sol birliğin bu bunalımı karşısında FKP'yi desteklemiş, ortak programı destekleyen, ikinci konfederasyon CFDT belirsiz bir tavır almıştır. Demokratik kitle örgütleri ve geniş halk kitleleri bu bekienmedik bunalım karşısında kesin bir tavır alabilmiş değillerdir.

Seçimlere iki ay kala Fransa'da durum budur. Sağ partiler ve tekelci burjuvazi, solun parçalanmış görünümünden son derecede hoşnut durumdadırlar. Ne var ki, Fransa'da gerçek toplumsal dönüşümleri ancak bir sol birlik hükümeti gerçekleştirebilecektir. FKP'nin, SP'nin ve halkın büyük çoğunluğunun bilincinde olduğu bu gerçek, aynı zamanda birliğin yeniden oluşturulabilmesinin de dayanağıdır. ●

Mitterand: Tekellerin baskısına boyun eğerek, emekçilerin örgütlü mücadelesi onu da aşarak, devam edecek

Demokrasiye karşı üçlü ittifak:

EMPERYALİZM, TEKELLER VE KİLİSE

Emperyalist müdahale mücadeleyi geriletemiyecek

İtalya'da hükümet bunalımının doğmasıyla başlayan politik gelişmeler, ülkedeki demokratik sürece karşı birleşen güçlerin niteliğini açıklıkla ortaya koydu. ABD Dışişleri Bakanlığının, İtalya'da komünistlerin hükümete katılmasına karşı olduğunu açıklamasından sonra, İtalyan patronlarının örgütü Confindustrie ile Vatikan'ın sözcüleri de aynı yönde açıklamalarda bulundular.

İtalyan büyük sermayesinin örgütü Confindustria'nın Başkan Yardımcısı Buoncristiani, "komünistlerin hükümete katılması halinde toplumun bir kesiminde derin kaygıların uyanacağını, ekonomik canlanma çabalarının başarısızlık tehlikesi içine gireceğini" söyledi. Buoncristiani'nin bu sözleri, İtalyan tekellerinin, ülkeyi bir "yatırım grevi" ile tehdit ettiğini gösteriyordu. Daha doğru bir deyişle, bugüne kadar ülkenin ekonomik durumunu zorlaştırarak demokratik kurumlar üzerinde baskı oluşturmaya çalışan tekeller, bu girişimlerini daha sistemli bir biçimde sürdüreceklerini belirtiyorlardı.

İtalyan patronlarının örgütü, ayrıca, İtalyan Komünist Partisi'nin, yarım yüzyıldır özel teşebbüse karşı düşmanlıkla kendisini gösterdiğini de ileri sürüyordu. Confindustria'nın bu iddiası, gerçekte, İKP'nin, tekelci sermayenin baskısı altında ezilen küçük ve orta boy işletme sahipleri arasında kazandığı saygınlığı yok etmeyi amaçlıyordu.

Bu arada papalığın devleti Vatikan'ın, çeşitli yollardan "komünistlerin hükümete karşı olduğunu" yaymaya çalışması da, yine İtalya'nın içişlerine karışma girişimlerinin bir örneğidir. Vatikan'ın statüsü, hıristiyan topluluğu üzerindeki kültürel ve manevi etkinliği ne olursa olsun, onu İtalya'nın devlet kurumlarıyla hiçbir ilişkisi olmayan bir ayrı devlet olarak belirlemektedir. Dolayısiyle Papalığın İtalya'nın içişleri konusunda şu ya da bu biçimde herhangi bir görüş belirtmesi, onun hukuksal varlığıyla uyuşmamaktadır.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın, İtalyan patronları örgütünün ve Vatikan'ın birbiri ardısıra yapılan açıklamaları, İtalya'da demokrasiye karşı bir üçlü ittifakın oluştuğunu göstermektedir. Bu üçlü ittifakın saç ayakları, emperyalizm ve NATO'cu militarist güçler, uluslararası tekellerle sıkı sıkıya bütünleşmiş büyük sermaye ve K ise'dir. Bu güçler, İtalya'da komünist partisinin hükümete katılmasının, ülkedeki bugüne kadarki hükümet biçiminde köklü değişikliklere yol açacağını, kendi çıkarlarını tehdit eden bir durumu doğuracağını hesaplamaktadırlar. İtalya'da işçi sınıfının politik etkinliğinin hükümet düzeyinde de kurumlaşması, Avrupa'da ve tüm dünyada gerginliği yeniden canlandırmaya çalışan emperyalist güçlerin planlarını tehdit etmektedir. Bunedenle, üç koldan İtalyan halkının bağımsız iradesi üzerinde bir vesayet kurma girişimleri örgütlenmiştir.

BUNALIMIN GETİRDİĞİ YOL AYRIMI

Bugünkü hükümet bunalımı İtalya'yı bir yol ayrımına getirmiş sayılabilir. Bu yol ayrımında sonucu belirleyecek olan karar, hıristiyan demokrasiden beklenmektedir. Azınlık hıristiyan demokrat hükümeti, kuruluşundan yaklaşık bir yıl sonra, 6 Temmuz 1976'da, ülkedeki diğer demokratik partilerle bir hükümet programı üzerinde anlaşma zorunluluğunu kabul etmiştir. İKP, bir yandan bu anlaşmanın olumlu yönünü ortaya koyarken, diğer yandan da, böyle bir anlaşmanın, hıristiyan demokratların iktidar tekelini koruma amacı için kullanılması endişesini dile getirmiştir. Nitekim son birkaç ay içinde, hükümet programı üzerindeki anlaşma, hıristiyan demokratlar tarafından ülkenin sorunlarının çözümlenememesinin bir kamuflajı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Ortak hükümet programının böylece gerçek amaçlarından saptırılmaya çalışılması, İtalyan işçi sınıfı tarafından büyük bir tepkiyle karşılanmıştır. Bu arada İKP, sosyalist partisi ve cumhuriyetçi parti, ülkenin gereksinimlerine daha etkin bir biçimde cevap verebilecek bir hükümet formülünün bulunabileceği konusunda görüş birliğine varmışlardır. Şimdi sorun, böyle bir hükümet formülünün uygulamaya konulup konulamayacağı sorunudur.

İtalya'nın ivedi gereksinimlerine cevap verebilecek böyle bir ileri hükümet biçiminin gerçekleştirilememesi, İtalya'da yeniden antikomünizme dayanan bir hükümet deneyleri döneminin başlatılması anlamına gelecektir. Hıristiyan demokrat partisini, komünistlerin hükümete katılmasına karşı uzlaşmaz bir tavır alarak, yeniden koyu bir antikomünist doğrultuya çekmek isteyen güçler ülkede vardır. Bu güçler, hem HDP'nin saĝında, gerici, faşist kanatta, hem de HDP içinde mevcuttur. Bu durumda HDP'nin içindeki güçler dengesi, hükümet bunalımının İtalya'yı önüne getirdiği yol ayrımından çıkış yönünü belirleyecektir.

1977'DE EDEBİYAT

Yöneten
Şükran KURDAKUL

Katılanlar:
Kemal ÖZER,
Alpay KABACALI

Şükran Kurdakul: 1977'de edebiyat hareketleri üzerine konuşacağız. Bunun değişik yolları var, herhalde döküm yapmak istemiyoruz değil mi arkadaşlar? Daha çok romanda, şiirde, hikayede yeni bir takım sorunlar getiren yapıtlar üzerinde durma yolunu seçeceğiz. Katılıyor muyuz bu görüşe?

Kemal Özer - Alpay Kabacalı: Evet.

Şükran Kurdakul: Öyleyse ben şunu önereceğim: Yıllıklardan birisinden okuyorum, sanırım Erdal Öz yazmış bu yazıyı: "İlk okuyanlardan biri oldum, şaşkına döndüm. Yaşar Kemal sayısız kitap yazmış bir ulu yazar. Derim ki, Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca, Yaşar Kemal'in yazarlık çizgisi içinde doruk noktasıdır. İşin asıl ilginç yanı da Yaşar Kemal bu romanını çocuklar için yazdı." Erdal Öz'ün bu coşkusuna karşın Rauf Mutluay şöyle diyor: "Doğallıkla katılamam. Ne bir doruk noktası sözkonusu, ne de bir çocuk romanı olgusu. İkisi de yanlış." Ne diyorsunuz? Bir romancı karşısındayız, Erdal Öz, beğenisini ileri sürüyor. Bir de eleştirmen karşısındayız, Rauf Mutluay, ikisi tamamen birbirine zıt görüşler ileri sürüyorlar. Alpay Kabacalı, sen ne diyorsun?

Alpay Kabacalı: Bence 77'nin romanları içerisinde Yaşar Kemal'in kitabının önemli bir yeri var. Çünkü Yaşar Kemal bir halk masalından yola çıkıp çağımızın bir sorununu başarılı bir roman bütünü içerisinde vermeyi başarmıştır "Filler Sultanı İle Topal Karınca"da.

Şükran Kurdakul: Yani Yaşar Kemal'in romancılık yaşamında bir aşama sayabilir misin bu kitabı?

Alpay Kabacalı: Onun romancılık zincirine eklenen bir başarı halkası olarak nitelemek gerekir.

Şükran Kurdakul: Peki genel olarak, gerek gazetelerde, gerek dergilerde, zaman zaman da radyoda, özellikle roman üzerine çok konuşmalar oluyor, bu demin adını andığımız eleştirinen de dahil olmak üzere, bazı yargıcılar kurulu üyeleri konuşuyorlar... Bu derece çelişik yargılar ileri sürme olayı karşısında bizim alabileceğimiz tavır ne olur? Kemal Özer ben bunu sana soruyorum.

Kemal Özer : Bu yıla özgü bir şey değil bu. Bu tür değerlendirme yazılarında öteden beri alıştığımız bir tavır var. Yıllıklarda yapılan ya da dergilerde yapılan değerlendirmelerde, aslında ne o yılın dökümü tam olarak yapılıyor, ne de yapılan değerlendirmede o yılı kavrayan genel yargılara varılıyor. Bence işlevsiz bir yapı ortaya çıkıyor. Aslında bu tür değerlendirmelerde olumlu bir sonuca varmak için, bu değerlendirmeyi yapan kişi ya da kişilerin kendi dar değerlendirme çizgilerinin dışına çıkmaları gerekli. Ve önce, bir yılın bütün halinde ortaya çıkmasını sağlayıcı, genel çizgileriyle bir yılı değerlendirici bir tablo vermeleri, sonra da söyledikleri, eserler üzerine ya da kişiler üzerine söyledikleri, vardıkları sonuçları bu genel tablonun içine yerleştirmeleri ve böylece okuyana bütün bir yılı kavrama olanağını vermeleri gerekir kanısındayım.

Şükran Kurdakul: O zaman, şöyle anlaşılıyor. Bizim bu konuşmamızda edebiyatın başlıca türleri üzerinde görüşlerimizi bildirirken, Kemal Özer'in önerdiği yöntemi benimsememiz gerektiği, bunun daha doğru olacağı anlaşılıyor. Örnek gördük, başka örnekler de ileri sürebiliriz aynı dökümlere bakarak. Alpay arkadaşımız olabildiği kadar bu genel tabloyu çizsin, bu genel tablo içinde 1977 yılında roman ve hikaye türlerinde bir gelişme var mıdır, ya da gelişme ne dereceye kadardır sorusunu yanıtlamaya çalışsın.

Alpay Kabacalı: Sayı olarak 1977'nin romanları fazla değil. Önümüzde bir liste var: Yaşar Kemal'in kitabından başka, Fakir Baykurt, "Karaahmet Destanı", ve "Yayla", Peride Celal, "Üç Yirmidört Saat", Güney Dal, "İş Sürgünleri", Ferit Edgü "O", Afet Ilgaz "Aşamalar", Yıldız İncesi "Süt Güğümündeki Kurbağalar", Aziz Nesin "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz", Abbas Sayar "Dik Bayır", Mehmet Selahattin "Sam Yeli", Kemal Tahir "Dam Ağası".

Şükran Kurdakul: Bir de galiba Kemal Tahir'in 78'e dönmeden önce çıkan "Bir Mülkiyet Kalesi" var.

Alpay Kabacalı: Hikaye kitapları: Oktay Akbal "İlkyaz Devrimi", Hulki Aktunç "Kurtarılmış Haziran", Çetin Altan "Bir Yumak İnsan", Mustafa Balel" Kiraz Küpeler" Leyla Erbil "Eski Sevgili", Sait Faik, "Balıkçının Ölümü", Mehmet Güler, "Ak Badanalı Ev", Haydar Koyunoğlu "Dilşo ile Dilşe" Yüksel Pazarkaya "Oturma İzni", Necati Tosuner "Sisli", Bekir Yıldız "Demir Bebek", Adnan Özyalçıner "Gözleri Bağlı Adam", hikaye kitapları da bunlar.

Şükran Kurdakul: Bu yazar isimlerinin ve bu eserlerin sende bıraktığı genel izlenim ne olmuştur?

Alpay Kabacalı: Daha önceki yılları, 1976'i, 76'yı düşünürsek, bu sayısal gerilemeye paralel olarak, içerik yönünden de fazla bir atılım yapıldığı söylenemez. Romancılarımız ya da öykücülerimiz genel olarak toplum sorunlarını konu ediniyorlar. Fakat işledikleri konuları yeni bir bakış açısıyla ortaya koydukları ileri süremeyiz. Bu bir genelleme tabii...

Şükran Kurdakul: Bu genellemenin yöntemine bir itirazım olmuyor da, hikaye kitaplarıyla romanları ayrı ayrı düşünme yolunun daha doğru olacağı kanısındayım. Hikaye kitapları üzerinde ayrı görüş, romancılar üzerinde ayrı görüş ortaya koyalım. Yani her ikisi için de geçerli mi bu ileri sürdüğün düşünceler?

Alpay Kabacalı: Hikayede romana oranla bir ilerleme var, gerek sayısal olarak, gerekse içerik yönünden. Hikaye derken, sadece kitapları değil, dergilerde yayımlanmış hikayeleri de düşünmek gerekir. Dergilerde yeni yeni genç yetenekli imzalara rastlanıyor. Buna karşılık, Milliyet Yayınları Roman Yarışmasının da ortaya koyduğu gibi dikkati çeken yeni genç romancılarla karşılaşmadık. Ötekiler de genellikle sözü edilmeye değer atılımlar yapmadılar.

Şükran Kurdakul: Bir şey sormak istiyorum burada. Acaba romancı, yayıncının daha fazla yayınlama isteğine koşut bir durum aldığı için mi nitelik bakımından romanda bir düşme oluyor. Bazı yazarlara, bazı isim yapmış romancılara yayınevinin, her yıl değilse bile iki yılda bir romanını bekleme durumu o romancıyı yapay bir hızlanmaya yöneltttiği için mi bu nitel düşme oluyor?

Alpay Kabacalı: Belki romancı kendisini yapıt vermeye zorunlu hissediyor, aradan iki yıl geçti, mutlaka bir roman yazmam gerekir, diye düşünüyor... Üzerinde fazla işleyemeden yayınlanmasına razı oluyor. Bu da daha önceki romanlardaki başarıyı düşürüyor.

Şükran Kurdakul: Kemal Özer, senin bu sorun için düşüncelerin neler?

Kemal Özer: Yani yayıncının, romançıyı yöneltmesi mi bir anlamda?

Şükran Kurdakul: Evet, Armağanlar. Şimdi hatırladığımıza göre üç roman armağanı var. Bu bir heveslendirme oluyor mu?

Kemal Özer: Evet, olabilir. Bir de şu gözlemlenebilir. Son yıllarda, son on ,onbeş yıllık dönemde roman türüne okurun gösterdiği ilgide bir gelişme genel olarak gözlenebiliyor. Hem sayısal bakımdan hem değer verme bakımından roman türü en canlı yıllarını yaşıyor. Bu hem yeni yazarların ortaya çıkmasında hem de daha önce anlatı türünde yapıt vermiş yazarların romana yönelmesinde etken oluyor. Ya da karşılıklı bir ilişki var. Okurdan gelen ilginin artması roman üretimini de etkiliyor. Hem yeni yazarların ortaya çıkması bakımından hem daha önce anlatı türünde yapıt vermiş yazarların bu türe ağırlık vermesi bakımından. Bana öyle geliyor. Örneğin Milliyet Roman Yarışmasına hatırladığıma göre 312 roman katılmıştı ilk yıl ve bunların çoğu da önce yapıtları yayınlanmamış yazarlardı. Yani bu türde okurdan gelen ve yarışmalardan gelen bir ilginin etken olduğu görülüyor. Bir de şu belki; bazı yazılar şimdi aklıma geliyor bu konuda Türkiye'nin toplumsal sorunlarının roman türü içinde konuşulması, yansıması, roman türü yoluyla bu sorunların açılması dönemi de bu günler için sözkonusu edilebilir. Örneğin 12 Mart, siyasal ve toplumsal olaylar olarak bir çok ürüne yansıdı ve bu ancak roman türüyle karşılanabilecek bir hareketlilikti, canlılıktı, sorun, sorunlar, sorunsallar getiriyordu. Bunun da etken olduğu söylenebilir. Toplumsal olayların gittekçe hareketlilik ve renklilik kazanması, ancak roman türüyle bunlara yaklaşıldığı zaman ortaya bazı yapıtların çıkmasına olanak veriyor. Roman türünün gelişmesinde bunun da etken olduğunu sanıyorum.

Şükran Kurdakul: Bende beliren bazı genel kanıları somutlamak için soruları bu tarzda yönelttim. Daha önce edebiyat tarihi dolayısıyla çalıştığım romancılardan bazılarının, kendi romanlarının, örneğin ilk romanının 40 sayfalık bir bölümünü dördüncü romanının içine yerleştirdiğini, sekiz sene sonra çıkan bir romanının, eleştirmenler ya da okurlar tarafından çok sevildiğini hissettiği iki hikayesini, başka bir romanına, deyim yerindeyse montaj yaptığını gördüm. Bu yalnız bir romancıda değil. İki üç romancıda bunu saptamak olanağı var. Demek ki armağanlar yoluyla, yayınevinin roman basmaya daha açık olması nedeniyle, Kemal Özer arkadaşımızın da dediği gibi okurun romana daha fazla ilgi duyduğu düşüncesiyle romancılarımızda gerekli hazırlık, dizim gücü, potansiyeli oluşmadan, hızlı roman yazma isteklerinin bir kanıtı oluyor bu. Alpay arkadaş bune ne diyor?

Alpay Kabacalı: Sizin bu gözlemleriniz doğru. Bence şunu da eklemek gerekir. Türkiye'de toplumsal olaylar alabildiğine hızlı gelişiyor. Romancının bu hızlı gelişime romanında gerek içerik gerek anlatım olarak ayak uydurması gerekir. Romanımızın duraklaması biraz da buna bağlanabilir. Bir yetişme dönemi söz konusu...

Şükran Kurdakul: Yetişme döneminden neyi kastediyorsun?

Alpay Kabacalı: Toplumsal olayları kavrayıp yansıtmak. Olaylar o kadar hızlı gelişiyor ki, romancı da acele ediyor bunları kavrayıp yansıtmak için. Ayrıca genç yeteneklerin toplumsal dinamiği yansıtma tutkusuyla çalakalem yazdıklarını yayımlatma tutkusu da söz konusu...

Şükran Kurdakul: Aceleden güncelleştirmeyi kastediyorsun...

Kemal Özer : Güncel olaylara yetişmeyi...

Şükran Kurdakul: Buraya kadarki konuşmalarınızda, belki romanın bir ölçüde genel sorunlarına değindik. Ama roman üzerinde Alpay arkadaşımız genel görüş belirtti. Eleştirmeciyle yapıt arasındaki ilişkiyi söz konusu etti. Peki hikaye üzerinde ne düşünüyoruz? Hikayecinin de armağanlar yoluyla hız-

lanması söz konusu olabilir. Ama yayınevinin hikaye basmaya eğilim duyduğunu herhalde iddia edemeyiz. Sayı bakımından artış var diyoruz. Nitelik bakımından hikaye kitaplarının getirdiği genel hava nedir? Örneğin bir yıl önce Turk Dil Kurumu armağanı alan, artıkgençlikaşanıasını geçtiğini kabul edebileceğimiz Hulki Aktunç'un bu yıl bir hikaye kitabı var, Kurtarılmış Haziran. Onun hakkında sen ne düşünüyorsun?

Alpay Kabacalı: Daha önce de yazdım görüşümü. İlk kitabındaki başarıya ulaşamadığını söyledim. Bu yeni kitabında 15-16 Haziran işçi olaylarını ele almak istiyor. Fakat doğrudan değil de, dolaylı bir anlatım yolunu seçiyor. İşçi olayları, bu hikayelere ancak kıyısından köşesinden yansıyor. Bu yanlış oluyor. Yanlış olduğu gibi amaçladığını da veremiyor hikayeci. Zaten kitabın sonunda da "bir kaç iz ve bir kaç kanıt, hepsi bu", diye bir cümle kullanmak zorunda kalmış. Kendi eksiğinin farkına varmış olmalı. Bence yalnız kitaplara değil, dergilerdeki hikayelere de bakmak gerekir. Onları da göz önünde bulundurursak, romana oranla hikayemizde bir gelişme var, diyebiliriz.

Şükran Kurdakul: Sen bu gelişmeyi nasıl somutlarsın,tarihsel perspektif açısından baktığın zaman? 1977 çalışmaları hikaye türünde yeni bir aşamaya, hiç değilse bir ipucu verebilecek, öncülük edebilecek öğeleri taşıyor mu içinde? Taşıyorsa ne yöndeki gelişmelerle?

Alpay Kabacalı: İkiye ayırmak gerekir. Bir, artık kendini kabul ettirmiş, usta saydığımız hikayeciler var, bir de genç yetenekler... Genç yeteneklerin hikayelerini tek tek okuyup bütünsel açıdan bakınca ilerisi için çok şeyler vaadettikleri sonucuna ulaşıyorum. Bunların hepsini bir birikim olarak değerlendirip, hikaye türünün yavaş yavaş, kendi içinde geliştiğini söylemek doğru olur.

Kemal Özer: Ben Adnan'm kitabı üzerine bazı şeyler söyleyeceğim. Kendi hikaye çizgisi içinde, Gözleri Bağlı Adam'daki hikayelerle bir aşama ortaya çıktığı kanısındayım. Yalnız, kitap yayınlandıktan sonra çıkan bazı eleştiri yazılarında da üzerinde duruldu, özellikle hikaye sonları yapay olarak nitelendi. Bunlara ben de katılıyorum aslında. Şimdi burda sorun olarak şöyle bir şey söz konusu. Öteki alanlarda olduğu gibi hikaye alanında da sosyalist gerçekçi hikaye yazımına, özellikle son yıllarda hız verilmiş ve bir çok yazar gerek kendi çizgisi içinde bir dönüşümle, gerekse zaten sürdürdüğü hikayecilik, anlatımcılık çizgisi içinde sosyalistgerçekçi sanat yapma aşamasına gelmiş bulunuyor.Ve bunun ürünlerini vermekte. Şimdi bu noktada, sosyalist gerçekçilikle, güncel olayları hikayeleştirme, bir yöntemle güncel olayların hikayeye yansıması noktasında bir şey ortaya çıkıyor. Güncel olayları yorumlamada, sosyalist gerçekçi olarak yorumlamada henüz aşılmamış, çözüm bekleyen bir sorun, bence hikayeciliğimizin genel sorunu gibi gözüküyor. Adnan Özyalçıner'in kitabında da yansıyan, genel planda bu oluyor. Şimdi bu anlattığımı somutlamak için kitaptan bir örnek vermek istiyorum. Öteki öykülerden daha fazla beğendiğim Dükkan adlı bir öykü var. Bugünkü aşamada Türk toplumundaki hızlı değişmeyi ve toplumsal yönelişi çok güzel saptamış ve bir çeşit kara mizah anlayışıyla sergilemiş bir hikaye. Aslında hikayeyi geliştirmeyen bir başka tonla bağlanmış. Bu öteki öykülerde de rastlanan, üzerinde durmak istediğim bir sorunu vurguluyor. Saptama, hikayecinin toplumsal değişikliği, olayları saptaması ve yapıtında yansıtması, bunu bir öyküleme başarısıyla yapması yazar için sanki yeterli görünmüyor ve anlatılanı değişik bir sonla vurgulama isteği kalıyor yazarın içinde anladığıma göre. Oysa hikaye belli bir yerde gelişimini sürdürmüş ve tamamlamış. Ondan sonrası hikayeyi artık bir çeşit zoraki bir sona götürüyor. Aşılamayan nokta burda bence şu: Çok net, açık sonuçlara varmak ve bu sonuçları da bir takım sembollerle adeta ortaya koymak isteğinden geliyor bence. Oysa bu değişim bir hikaye çerçevesi içinde ve bir öyküleme başarısıyla anlatılıp bırakılsa, bence hikaye kıvamında kalmış ve zorlama bir sonla zedelenmemiş olacak.

Şükran Kurdakul: Sanıyorum hikaye ve romanın hem genel sorunları üzerinde hem 1977 yılındaki yapıtlara bakarak getirdikleri üzerinde görüşlerimizi bildirmiş olduk. Kemal Özer, sen 1977 şiiri üzerine genel olarak görüşlerini bildirir misin?

Kemal Özer: Bu konuda şöyle bir şey önermek istiyorum. Konuşmamızın en başında da değindiğimiz, bir yılın dökümü, şiir konusunda da gerek yıllıklarda, gerek bazı dergi ve gezetelerin sanat sayfalarında yapıldı, yapılmakta. Burada yıllardır sürüp gelen bir tavır var. Bence o tavrı irdeleyerek işe başlamakta, ondan sonra anlatılacaklar açısından yarar var. O tavır şu: Bu değerlendirmeleri yapan arkadaşlar, eleştirmenler ya da yazarlar genellikle şöyle bir sonuca varıyorlar: "Bu yıl da şiir ülkemizde hareketsiz bir yıl yaşadı", ya da ona yakın olarak "bu yıl eski ozanlar bildiğimiz ustalıklarını sürdürdüler, dergilerde bazı ışıltılara, yeni bazı şiirlere, genç ozanlara rastlandı" deyip genellikle bir yılın şiir panoramasını, çok büyük olaylar bekliyormuş da, bunlar gerçekleşmemiş ya da ancak böyle büyük olaylarla anılacak bir hareket söz konusuymuş gibi alıp, olan durumu da hem olduğundan daha küçük boyutlara indirgiyorlar, hem de kendi kişiliklerine göre gerek kendi tutumlarına göre, yıl içinde ürün vermiş ozanların değerlendirmesini ya eksik bırakıyorlar ya saptırıyorlar. Şiiri genel olarak yaratıcı, atılımlı, bir gelişim içinde olduğunu budeğerlendirmelerle gözlerden saklamak istiyorlar. Önce bunun saptanmasını yapmak gerekiyor bence. Bu değerlendirmelere karşı tavrımızı burada ortaya koymalıyız açık olarak.

Şükran Kurdakul: Ben içtenlikle şöyle bir şeyi ortaya koyabilirim. Bu yılki şiir değerlendirme yazılarını okuduğum zaman, bu değerlendirmeleri yapan arkadaşlar için, tabii onların uzaklarında, vaktiniz yoksa niye bu yazıları yazdınız, düşüncesini taşıdım. Nihayet iki, üç yıldır daha tümel bir çalışma içinde olduğum için, önce okumadan yazmama ilkesine bağlıyım, bağlı olmaya çok özen gösterdim. Genel olarak izlenimim, şiir kitapları için yazı yazan arkadaşların, zahmet edip, bırakınız şiirlerin dünyasına girmeyi, şöyle yüzeysel bir okuma zahmetine katlanmadıkları kanısına vardığımı söylemeliyim. Üstelik de bu yıl içinde dergilerde çok kısa tanıtma yazıları yazılmışsa bazı şiir kitapları için, yahut şiir kitaplarının kapaklarının arkasında, yayınevi tarafından bazı görüşler ileri sürülmüşse, arkadaşların yargı zannettiği birbirini yineleme biçimindeki şeyleri sözcük değiştirerek ileri sürdüklerini saptamak çok kolay. Bu takdirde Kemal Özer arkadaşım dediği gibi alttan alta şiirimizin gelişmesi içinde bir olay varsa, henüz belki bütün boyutlarıyla su yüzüne çıkmamışsa, eleştirmen tabii bunun farkında olmuyor. Ben şu kanıdayım: Türkiye'de özellikle son on yılda sosyalist gerçekçi şiir artık yeni estetik boyutlara ulaşmıştır. Bazı yazar arkadaşlarımız inatla bu gerçeği görmezlikten gelmektedirler. Bu inadın arkasında yatan siyasal bir neden midir, bir uzlaşımcılık etkisi midir, kişisel bir tutum mudur, yoksa da genel bir bağnazlık mıdır, onun yorumunu yapmak mümkün değil. Alpay Kabacalı, bu konuda sen ne düşünüyorsun?

Alpay Kabacalı: Ben de katılıyorum bu görüşlere. Gerçekten çok yüzeyde kalan değerlendirmeler yapılıyor...

Şükran Kurdakul: Sosyalist gerçekçi akım doğrultusunda geliştiği yadsınamayacak olan şiirimizin kendi yapısı içinde yeni estetik olanakları zorladığını, bu olanaklara kavuşma aşamasına, son aşamalarına yaklaştığı gerçeği üzerine ya da bizim düşüncemiz üzerine senin görüşün nedir?

Alpay Kabacalı: Evet, şiirimizde öteki türlere oranla gözle görülür bir gelişme var. Bunun nedeni belki de şiir geleneğimizin çok köklü olması. Çeşitli nedenlerle şiirimiz yepyeni boyutlara ulaşmıştır. Bunda özellikle genç imzaların büyük rolü, büyük payı var. İlerde bu genç yeteneklerin Türk şiirinin yüz akı olacaklarını şimdiden söyleyebiliriz. Bunların şiiri de sosyalist gerçekçilik doğrultusunda gelişiyor.

Şükran Kurdakul: Bu genel değerlendirme koşulları içinde, 1977'de şiir gelişmelerini çok özet olarak ortaya koymuş olduk. Genel bir yargı ileri sürdük. Özel olarak, gerek şiir kitapları, gerek dergilerde çıkmış şiirler, geçmiş yıllara oranla ne ölçüde yeni beceriler, başarılar getirmiştir? Bunu Kemal Özer'den isteyelim.

Kemal Özer: Demin konuştuğumuz genellemeleri, yıllıklardaki değerlendirmeleri yapan yazarların ve eleştirmenlerin hemen değinilmesi gereken ya da hemen gözlemlenebilen, sürüp gelmekte olan tutumları var. Bir yılın hareketsizlik içinde, küçük atılımlarla, küçük olaylarla geçtiğini söyler söylemez ekledikleri: Şiire ilginin azalması sorunu. Bunun da irdelenmesi gerektiği kanısındayım. Ayrıca bu yıl içinde Cumhuriyet Gazetesinin sanat sayfasında, ayrıca televizyonda yapılan bir açık oturumda aynı şey söz konusu edildi. Televizyondaki konuşmada bir ozan arkadaş şiirin şimdilik kenara çekildiğini, bunalımlı ya da uğultulu zamanlarda şiirin soylu bir sanat olarak kenara çekildiğini, fakat günün birinde tekrar söz sırası alacağını söyledi. Cumhuriyet Gazetesinde yapılan açık oturuma katılan kişilerin, ki onların içinde şairler de vardı, söyledikleri de aynı doğrultudaydı. Bir kere ben bu tür bir saptamaya katılmıyorum. Şiirin okur katında ilgi görmemesi ya da ilginin azalması eskiye oranla. Gelişmeye koşut olarak, tam tersi, bir ilgi artımı söz konusu. Yalnız burada gözden kaçırılan, kaçırılmak istenen bir şey var, özellikle onun üzerinde duruluyor. Okurun şiire ilgisini aşağı yukarı şiir kitaplarının baskı sayısıyla ya da satış sayısıyla eş değerli göstermek istiyorlar. Bu örnekleme de bence onların söylemek istediği sonucu doğrulamıyor. Burada saptanacak olan şu: Şiirin sosyalist gerçekçi doğrultuda gösterdiği genel gelişimle koşut olarak sadece okurun ya da insanın karşısında kitaplar, hatta dergilerle değil, daha başka yollarla çıkma olayının gittikçe yaygınlaştığını gözlemliyoruz, tam tersine. Bu değerlendirmelerde öne sürülenin tam tersine şiir daha çok yaygınlaşmakta, daha çok ilgi görmekte. Yalnız bunu sadece kitap sayısıyla ya da dergilerin basım sayısıyla eşdeğerli görmemek gerekir. Başka yollardan şiir okura ulaşıyor. Kitlelere salon ve açık hava toplantılarında şiir sunulması, ayrıca poster, afiş, plak, kartpostal gibi şimdi hemen batırımıza gelen çeşitli yollarla bu etkinliğin geniş kitlelere ulaştırılması, bu söylenen ilgi azlığı olayının tam tersinin yaşandığını gösteriyor. Ayrıca bir yılın kapsadığı şiir olayını gerçekçi bir bakışla, şöyle bir taramayla gözden geçirirsek, aslında şiir olayının çok hareketli sonuçlara ulaştığını, bir yılın çok hareketli geçtiğini görebiliriz. Ben kısa bir tarama yaptım, örneğin yıldönümlerinde anılan yerli ve yabancı ozanlar: Jose Marti, Pablo Neruda, Petöfi, Lorca, Aragon, Eluard, ve Tevfik Fikret'in doğum ve ölüm yıldönümlerinde, onların anılmasında şiirin doğrudan görev aldığını, ozanların doğrudan etkinlik gösterdiğini görebiliriz. Gene bu şekilde, yıl içinde anma günlerinden, örneğin Uluslararası Silahsızlanma Günü, Nötron Bombasıyla Savaşım Haftası, 1. Eylül Barış Günü, Şili'deki Faşist Darbenin Dördüncü Yılı, Ekim Devriminin 60. Yılı gibi anma günlerinde de şiir olayının bir yanı yaşanmış bulunuyor.

Şükran Kurdakul: Anti-emperyalist savaşımız ve edebiyat...

Kemal Özer: Maden İşçileriyle Dayanışma Gecesi gibi düzenlemeler. Ayrıca şenlikler. Bir ilçe sınırları içinde Yarımca Şenliği, Struga Şiir Akşamları, Hollanda Knoke Şiir Festivali gibi dış ülkelerdeki festivallere katılma, Vatan Gazetesinde Özgürlük Şiirleri Yarışması gibi bir olay. Ayrıca, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın Nazım Hikmet'in 75. doğum yılı için düzenlediği hafta boyunca sergilenen etkinlikler, gene aynı yıldönümü için Almanya'da düzenlenen etkinlikler, Enver Gökçe'nin 35. sanat yılı, A. Kadir'in 60. doğum yılı gibi düzenlemeler.

DEVAM EDECEK

İşçi öğrenci öğretim üyesi birliği, ODTÜ'de çözümün güvencesidir

ODTÜ BUGÜN DE ÖĞRENİM KURUMLARINA YÖNELİK SALDIRILARIN BAŞLICA HEDEFLERİ ARASINDA. ODTÜ KİTLESİ, BUGÜNE DEK SALDIRILARI BİLİNÇLE VE CESARETLE GÖĞÜSLEDİ. BUNDA, İŞÇİ-ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ÜYESİ BERABERLİĞİNİN BÜYÜK KATKISI OLDU. ARAPSAÇINA DÖNDÜRÜLMEK İSTENEN ODTÜ'DE, İLERİCİLERİN BAŞARISININ TEK GÜVENCESİ YİNE BU BİRLİĞİN KORUNMASI VE PEKİŞTİRİLMESİDİR.

İlhan AKALIN

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, geride bıraktığımız bir yıl içinde en çok sözü edilen öğrenim kurumlarından biri. 1977 yılının ilk aylarında MC iktidarı ODTÜ'nün işgaline başlamış ve bir-iki ay sonra da işgali tamamlamıştı. İşgalde silahlı-vurucu güç olarak işçi adı altında ODTÜ'ye yerleştirilen ülkü ocaklılardan yararlanmıştı.

Bu işgal aynı biçimde Erzurum Atatürk Üniversitesinde de tam boy gerçekleştirildi. Üstelik kamuoyunda pek yankı da bulmadı. Üstelik hâlâ sürüyor. MİSK üyesi Türk-Büro sendikası Atatürk Üniversitesinde çöreklendi. Türk-İş üyesi Tez-Büro-İş'in örgütlülüğünü kırdı, işyerinden kovaladı.

ODTÜ'de ise Sosyal-İş'in varlığı ve yürüttüğü politika MİSK'in ODTÜ işyerinde yetki almasını ve çöreklenmesini önledi. Bu, üzerinde durulmayan, görülmeyen bir sonuç.

Yüksek öğrenim ya da üniversite denilince hâlen akla öğrenciler ve öğrenci olayları gelmekte. Bunun böyle oluşu tesadüfi değil, belirli yönlendirmelerin sonucu. Yönlendirme günlük basın ve kitle yayın organlarınca kasıtlı olarak ve ısrarla işleniyor.

ODTÜ'nün faşist güçlerce işgali sırasında ilk kez ODTÜ'deki tüm güçlerin güç birliği oluşturulmasına gidildi. Hedef, ODTÜ'nün demokratikleştirilmesi, işçilerin-öğrencilerin-öğretim üyeleriyle asistanların ekonomik ve demokratik haklarının korunması, yeni haklar elde edilmesiydi. Güçbirliğinin ilkeleri ODTÜ'deki üç kesimin örgütleri arasında protokole bağlanmış ve ortak çalışmalar başlatılmıştı.

ODTÜ işçilerinin örgütü Sosyal-İş, öğrencilerin örgütü olarak kabul edilen Öğrenci Temsilciliği ve öğretim üyelerinin örgütü TÜMÖD kamu oyuna müşterek açıklamalarında ilan etmişlerdi:

— ODTÜ yönetiminin Sosyal-İş ile toplu iş sözleşmesi görüşmelerine oturması,

— Öğrenci temsilciliğinin resmen kabul edildiğinin açıklanması

— Öğretim üyelerinin özlük işlerine ve akademik özerkliklerine yöneltilen tedit ve baskıların kaldırılması,

— Hasan Tan'ın rektörlük görevinden uzaklaştırılması ve en kısa zamanda tüm üniversite topluluğunca benimsenebilecek demokrat bir kişinin rektörlüğe seçilmesine kadar mücadele edilmesi.

Ortak çalışmalar sürdürüldü. Belirlenen ortak görüşler zaman zaman ortak bildiri halinde kamuoyuna basın toplantıları yoluyla aktarıldı. Gel gör ki, bu doğru çalışma TRT'nin hiç bir yayınında yer alınadığı gibi gelişmelere ilerici basın da pek itibar etmedi. Oysa varılan nokta gerçek örgütlülüktü, yapılması gerekendi, örnek tavırdı.

BUGÜNKÜ DURUM

ODTÜ'deki demokratik ortamın eide edliş süreci Haziran 1977 seçimlerinden sonra başladı ve 2. Cephe Hükümetinin kurulmasından sonra da ilerleme kaydedildi. Bu kazanımda üçlü ittifakın kendisi hatta sadece görünümü de pay sahibidir.

ODTÜ'deki faşist işgalin gösterdiklerinin başında ise faşizmin başlıca hedefinin işçi sınıfı olduğunun açık biçimde gözlenmesi geldi. ODTÜ işçileri faşizmi günlük hayatlarında, çalışma hayatlarında yaşadılar.

Bu dönemde iç kitlenin ortak talebi olan "ODTÜ yönetimi Sosyal-İş ile toplu iş sözleşmesi görüşmelerine oturmalıdır" isteği Sosyal-İş tarafından yazılı olarak tekrarlandı. Göreceli de olsa var olan demokratik ortamda ODTÜ yönetiminde görevli olanların bu talep karşısındaki tavrı, Hasan Tan yönetiminin tavrından farklı olmadı.

Bunun yanında ortaya bir başka tavır daha çıktı. Bu tavır ODTÜ öğrenci temsilciliğinin tavrıdır ve işçilerin ekonomik-demokratik mücadeleleriyle ilişkilidir. Bu tavrı açıklamadan önce ODTÜ işçilerinin ekonomik-demokratik mücadelelerinin bugünkü durumunu açıklamak gerekiyor. Açıklamanın önce teknik yönünü vermeye çalışalım.

Ülkemizde yürürlükte olan toplu iş sözleşmesi düzeninin pek çok aksak yönü var. Bunlardan birisi de bazı işyerlerinde çalışan işçilerin grev haklarının olmayışı. Eğitim işleri de yasakların içinde sayılmış. Yani eğitim kuruluşlarında çalışan işçiler, ekonomik-demokratik mücadelelerinde grev hakkından yoksunlar. Grev yasağı bulunmayan işyerlerinde toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde ortaya çıkan uyuşmazlık durumlarında grev yapma hakkı doğuyor, grev yasağı bulunan işyerlerinde ise uyuşmazlıklar tarafların dışında yasada belirtilen şekillerde oluşan hakem kurullarında kesin çözüme ulaşıyor. Kesin çözüm ise işçilerin istemlerinin çok gerisinde kalıyor.

Uyuşmazlık halinde ilk başvurulacak kurul İl Hakem Kurulu. Bu kurulda iki işveren ve iki sendika hakemi var. Bunların dışında ise 3 kişi var. Birincisi, kurulun başkanı olan iş yargıcı, ikincisi bölge çalışma müdürü, üçüncüsü ise il hukuk işleri müdürü. Uygulamada sonucu belirleyen bu üç kişinin oyu. Bütün sonuçlara bakıldığında bu üç oy toplu iş sözleşmesi hükmü olacak temel konularda işverenlerin teklifleri lehinde işliyor.

İl Hakem Kurulunun toplu iş sözleşmesi hükmü demek olan kararlarına taraflarca Yüksek Hakem Kurulu'na itiraz hakları var. Bu kurulun oluşumu ise daha ilginç. Yüksek Hakem Kurulunda tarafları temsil eden hiç kimse yok. Yüksek Hakem Kurulu şöyle oluşuyor: Yargıtay iş davalarına bakan daire başkanlığında, bir danıştay dairesi başkanı, bir öğretim üyesi, çalışma bakanlığının iki memuru, Türk-İş'den iki temsilci ve işveren sendikaları konfederasyonu (TİSK) temsilcisi iki kişi.

KONUNUN İKİNCİ YANI VE ÖĞRENCİ TAVRI

ODTÜ işçisinin ekonomik-demokratik mücadelesinin bugünkü konuma gelmesinin ikinci yönü teknik yön kadar önemli. Önemli oluşunun da birkaç yanı var. Birinci yanı ODTÜ işçisinin yıllardır içinde bulunduğu işyeri sendikacılığı ve bu sendikacılığın açmazlarından kurtulmak için vereceği mücadelede deneysiz oluşu. İkincisi, bu mücadelenin yetki safhasına ulaşmasından sonra ODTÜ'nün faşist güçlerce tam anlamıyla işgal edilmiş olması. Üçüncüsü, yetkinin kesinleşmesi dönemine kadar sendikal işleyişin yürütümü anlamında örgütlülüğün sağlanamaması.

ODTÜ'de sindirme çabaları boşa çıkarılacak

Mayıs 1977 ayında çalışmalarına başlayan İl Hakem Kurulu 30.1.1978 tarihinde çalışmalarını sonuçlandırdı. Yani 8 ay sonra. Bu süreyi kısaltmak için Sosyal-İş hiç bir şey yapamazdı. Çalışmaların bu kadar uzun zaman almasının bir nedeni İl Hakem kurulunun yapısı ve çalışma yöntemi, bir diğer nedeni de işverenle masa başında hiç görüşme yapılmadığından sözleşmenin tamamını görüşmek ve sonuçlandırmak durumunda olmasıdır.

İl Hakem Kurulunca bağıtlandığı biçimi ile toplu iş sözleşmesi ODTÜ işçilerinin istemlerinin çok gerisinde. Hukuken yapılabilecekierin başında bu sonuca Yüksek HakemKurulundaitiraz etmek geliyor. ODTÜ işçisi ise Yüksek Hakem Kurulu kararlarının sonuçlarını geçmiş deneyleri ile yakından biliyor. İl hakem kurulunun tesbit ettiği aylık 900.TL. ücret zammının Yüksek Hakem Kurulunca 650.TL.ye indirilmesini yaşadı.

İl Hakem Kurulu kararı karşısında yapılabileceklerin bir diğeri de hakem kurulu kararlarını işverenle masada karşılıklı görüşmelerle işçilerin istemleri doğrultusunda değiştirme yoluna başvurmak. Sosyal-İş bu yola başvurmuş ve ODTÜ yönetimiyle görüşmelere başlamıştır.

İl Hakem Kurulu çalışmalarının gündeminde 4-5 madde kaldığı günlerde (Aralık 1977 sonları) daha önceden de bilinen bir tavır açıklığa çıkmaya başladı. Açıklığa çıkan tavrı yönlendirenler öğrenci temsilciliğiydi. Yine öğrencilerin yönetiminde bulunduğu bir sendika da yönlendirmede üs olarak kullanılmaktaydı. Yönlendirilmek istenilen ODTÜ işçilerine hedef olarak Sosyal-İş gösteriliyor. Bugün ortaya çıkan ve ODTÜ işçilerinin istemlerinin gerisinde olan il hakem kurulunun bağıtladığı toplu iş sözleşmesinin "tek sorumlusu Sosyal-İş'di". Yönlendirenlerin deyimiyle Sosyal-İş "işçileri satnuştı".

Bu yönlendirmede uygulanmak istenilen bir yöntem de Sosyal-İş'in işçilerle ilişkisini kesmek. Sosyal-İş'in yetkilileri, bildirileri, gazetesi ODTÜ' işçisine ulaşmaz ise meselenin kendi açılarından bitmiş olacağını hesabediyorlar. Bunu sağlamanın yolunu da kaba güç kullanmada görüyorlar. Ve bunu uygulamaya sokuyorlar. Korkulan, işçileri Sosyal-İş'e karşı yönlendirirken söylenenlerin yanlışlığının Sosyal-İş'in söyleyeceklerivle, bildirilerinde, gazetesinde yazdıklarıyla ortaya çıkması

BİR HATIRLATMA, KİM ZARAR GÖRECEK?

Mücadelenin tüm boyutlarında süreklilik var. Ülkemiz gerçeğinde demokrasi mücadelesi de sürekli. Süreklilik ayrı ayrı ortamlarda sözkonusu. Bugün, düne kıyasla daha demokratik ortamda mücadele sürüyor. Yarını ise ortanun bugüne kıyasla ne olacağını kestirmek güç. Ortam ne olursa olsun mücadelenin değişmez kuralları da var. Bu kurallardan birisi, hatta başta geleni ODTÜ özelinde üçlü ittifakın protokolüne geçmişti. Aynen şöyle:

"— Üç örgütün (Sosyal-İş, TÜMÖD, Öğrenci Temsilciliği) birbirlerinin iç işleyişlerine hiç bir şekilde karışmamaları,

— Yalnızca bir örgütün kitlesini ilgilendiren bir sorunun çözümünde diğer örgütlerden gelecek yardımın, sorunu olan örgütün belirleyeceği biçimde ve koşullar altında yapılması, bunun dışında yapılmak istenilecek iyi niyetli ama gelişigüzel yardım önerilerine ve girişimlerine karşı çıkılması,

— Her örgütün, diğer örgütlerin güçlemesi ve etkinleşmesine çalışması"

Bu doğruları, imza altına alındığı ortamın şartlarında var sayıp, ortamın birazcık da olsa değişmesinden sonra yok saymak mümkün değil. Yanlış olan işçilerin ekonomik-demokratik mücadelesinin öğrencilerin öncülüğünde yürütülebileceği görüşüdür. Bugün ODTÜ'de yapılmak istenilen de budur.

Bugüne kadarki eksikliklerin, ne yandan gelirse gelsin, bilincinde olarak ve bunları gidermeye yönelirken yeni hatalara karşı mücadelenin de aralıksız sürdürülmesi, ODTÜ'de çözümü gerçekleştirecektir.